

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG KORMÁNYA

T/9554. számú

törvényjavaslat

a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról

Előadó: dr. Draskovics Tibor
igazságügyi és rendészeti miniszter

Budapest, 2009. április

2009. évi ... törvény**a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról****1. §**

A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: Btk.) 17. § (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) A büntetést korlátlanul enyhíteni vagy mellőzni is lehet, ha a kísérletet alkalmatlan tárgyon, alkalmatlan eszközzel vagy alkalmatlan módon követik el.”

2. §

A Btk. 19. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„19. § Elkövetők a tettes, a közvetett tettes és a társtettes (tettesek), valamint a felbujtó és a bűnsegéd (részesek).”

3. §

A Btk. 20. §-a a következő (2) bekezdéssel egészül ki, ezzel egyidejűleg a jelenlegi (2) bekezdés jelölése (3) bekezdésre változik:

„(2) Közvetett tettes az, aki a szándékos bűncselekmény törvényi tényállását e cselekményért gyermekkor, kóros elmeállapot, kényszer, fenyegetés miatt nem büntethető vagy tévedésben levő személy felhasználásával valósítja meg.”

4. §

A Btk. 29. § (2) és (3) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) Nem büntethető az sem, aki az elhárítás szükséges mértékét ijedtségből vagy menthető felindulásból túllépi.

(3) A megtámadott nem köteles kitérni a jogtalan támadás elől.”

5. §

A Btk. a következő 29/A. §-sal egészül ki:

„29/A. § Nem büntethető, aki a saját, illetőleg a mások személye vagy javai elleni jogtalan támadás megelőzéséhez szükséges védelmi eszközt alkalmaz, ha az az élet kioltására nem alkalmas, és annak folytán a jogtalan támadó szenved sérelmet, továbbá ha a védekező a sérelem elkerülése érdekében mindent megtett, ami tőle az adott helyzetben elvárható volt.”

6. §

A Btk. 30. § (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) Nem büntethető az sem, aki ijedtségből vagy menthető felindulásból okoz akkora vagy nagyobb sérelmet, mint amelynek elhárítására törekedett.”

7. §

(1) A Btk. 36. § (1) és (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) Nem büntethető, aki a személy elleni (XII. fejezet I. és III. cím), közlekedési (XIII. fejezet) vagy vagyon elleni (XVIII. fejezet) vétség vagy három évi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűntett elkövetését a vádemelésig beismerte, és közvetítői eljárás keretében a sértett által elfogadott módon és mértékben a bűncselekménnyel okozott sérelmet jóvátette.

(2) A büntetés korlátlanul enyhíthető, ha az elkövető az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekmények esetében az öt évi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűntett elkövetését a vádemelésig beismerte, és közvetítői eljárás keretében a sértett által elfogadott módon és mértékben a bűncselekménnyel okozott sérelmet jóvátette.”

(2) A Btk. 36. § (3) bekezdése a következő *e*) ponttal egészül ki:

[Az (1)-(2) bekezdés alkalmazásának nincs helye, ha az elkövető]

„*e*) korábban szándékos bűncselekménye miatt közvetítői eljárásban vett részt, és ennek eredményeként vele szemben a 36. § (1) vagy (2) bekezdését alkalmazták, ha az ügydöntő határozat jogerőre emelkedésétől az újabb szándékos bűncselekmény elkövetéséig két év még nem telt el.”

8. §

A Btk. 38. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„38. § (1) Büntetések

- a) a szabadságvesztés,
- b) a közérdekű munka,
- c) a pénzbüntetés,
- d) a foglalkozástól eltiltás,
- e) a járművezetéstől eltiltás,
- f) a kiutasítás.

(2) Mellékbüntetések

- a) a közügyektől eltiltás,
- b) a kitiltás.

(3) Ha a bűncselekmény büntetési tételének felső határa három évi szabadságvesztésnél nem súlyosabb, akkor szabadságvesztés helyett közérdekű munka, pénzbüntetés, foglalkozástól eltiltás, járművezetéstől eltiltás vagy kiutasítás, illetőleg e büntetések közül több is kiszabható.

(4) A büntetések – az (5) és (6) bekezdésben foglalt kivétellel – egymás mellett is kiszabhatók.

(5) Ha a bűncselekményt e törvény kizárólag pénzbüntetéssel rendeli büntetni, e büntetés helyett vagy mellett más büntetés nem szabható ki.

(6) Nem szabható ki

- a) szabadságvesztés mellett közérdekű munka,
- b) kiutasítás mellett közérdekű munka vagy pénzbüntetés.

(7) Közügyektől eltiltás vagy kitiltás szabadságvesztés mellett szabható ki.”

9. §

A Btk. 40. § (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) A határozott ideig tartó szabadságvesztés legrövidebb tartama két hónap, leghosszabb tartama tizenöt év; életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntetendő bűncselekmény, bűnszervezetben történő elkövetés, továbbá halmazati vagy összbüntetés esetén húsz év.”

10. §

(1) A Btk. 47. § (4) bekezdése a következő c) ponttal egészül ki:

[Nem bocsátható feltételes szabadságra]

„c) az erőszakos többszörös visszaeső,”

(2) A Btk. 47. § (4) bekezdése a következő e) ponttal egészül ki:

[Nem bocsátható feltételes szabadságra]

„e) aki a szabadságvesztés letöltését önhibájából nem kezdte meg,”

11. §

A Btk. 48. § (4) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(4) A bíróság a feltételes szabadságot megszünteti, ha az elítéltet az ítélet jogerőre emelkedését megelőzően vagy azt követően elkövetett bűncselekmény miatt a feltételes szabadság alatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélik. Ha az elítéltet egyéb büntetésre ítélik, vagy ha a magatartási szabályokat megszegi, a bíróság a feltételes szabadságot megszüntetheti.”

12. §

A Btk. 48/A. § (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) Ha az elítélttel szemben több határozott ideig tartó, összbüntetésbe nem foglalható szabadságvesztést kell végrehajtani – ideértve a pénzbüntetés vagy a közérdekű munka helyébe lépő szabadságvesztést is –, és a szabadságvesztések folyamatos végrehajtása során a bíróság az elítéltet bármely szabadságvesztésből feltételes szabadságra bocsátotta, a feltételes szabadság mindaddig nem kezdhető meg, amíg az elítélt más szabadságvesztést tölt.”

13. §

A Btk. 49. § (4) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(4) A közérdekű munka tartamát órákban kell meghatározni, legkisebb mértéke negyvenkettő, legnagyobb mértéke háromszáz óra.”

14. §

(1) A Btk. 50. § (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) A közérdekű munka, illetőleg ennek hátralévő része helyébe lépő szabadságvesztést úgy kell megállapítani, hogy hat órai közérdekű munkának egy napi szabadságvesztés felel meg. Az átváltoztatás után fennmaradó közérdekű munkának egy napi szabadságvesztés felel meg.”

(2) A Btk. 50. §-a a következő (3) bekezdése egészül ki:

„(3) A közérdekű munka helyébe lépő szabadságvesztés két hónapnál rövidebb is lehet.”

15. §

A Btk. 51. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„51. § (1) A pénzbüntetést úgy kell kiszabni, hogy – figyelemmel a cselekménnyel elért vagy elérni kívánt anyagi előnyre is – meg kell állapítani a pénzbüntetés napi tételeinek számát és – az elkövető vagyoni, jövedelmi, személyi viszonyaihoz és életviteléhez mérten – az egynapi tételnek megfelelő összeget.

(2) Akit határozott tartamú szabadságvesztésre ítélnék, és megfelelő keresete (jövedelme) vagy vagyona van, ha a bűncselekményt haszonszerzés céljából követte el, pénzbüntetésre is kell ítélni.

(3) A pénzbüntetés legkisebb mértéke harminc, legnagyobb mértéke ötszáznegyven napi tétel. Egy napi tétel összegét legalább kettőezer-ötszáz és legfeljebb kettőszázezer forintban kell meghatározni.

(4) A bíróság az ügydöntő határozatában – az elkövető vagyoni, jövedelmi viszonyaira tekintettel – rendelkezhet úgy, hogy az elkövető a pénzbüntetést legfeljebb két éven belül havi részletekben fizetheti meg.”

16. §

A Btk. 52. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„52. § (1) Ha az elítélt a pénzbüntetést nem fizeti meg, illetve részletfizetés engedélyezése esetén egyhavi részlet megfizetését elmulasztja, a pénzbüntetést vagy annak meg nem fizetett részét szabadságvesztésre kell átváltoztatni.

(2) A meg nem fizetett pénzbüntetés helyébe lépő szabadságvesztést úgy kell megállapítani, hogy egy napi tétel helyébe egy napi szabadságvesztés lép. Ilyenkor a szabadságvesztés két hónapnál rövidebb is lehet.

(3) Ha a pénzbüntetést végrehajtandó szabadságvesztés mellett szabták ki, vagy a felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtását elrendelték, a pénzbüntetés helyébe lépő szabadságvesztés végrehajtási fokozatára a szabadságvesztés fokozata az irányadó.

(4) A (3) bekezdésben meghatározott eseten kívül a pénzbüntetés helyébe lépő szabadságvesztést fogház fokozatban kell végrehajtani.”

17. §

A Btk. 57. § (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) A foglalkozástól eltiltás tartama az ítélet jogerőre emelkedésével kezdődik. Ha a foglalkozástól eltiltást szabadságvesztés mellett szabják ki, a foglalkozástól eltiltás tartamába nem számít bele az az idő, amely alatt az elítélt a szabadságvesztését tölti, illetve amíg kivonja magát a szabadságvesztés végrehajtása alól. Ha a feltételes szabadságot nem szüntetik meg, a feltételes szabadságon töltött időt a foglalkozástól eltiltás tartamába be kell számítani.”

18. §

(1) A Btk. 59. § (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) A foglalkozástól eltiltás tartamának számítására [57. § (2) bekezdés], valamint a foglalkozáshoz szükséges jártasság igazolására és a végleges eltiltás alóli mentesítésre vonatkozó rendelkezést [57. § (3) bekezdés] a járművezetéstől eltiltás esetén megfelelően alkalmazni kell.”

(2) A Btk. 59. §-a a következő (3) bekezdéssel egészül ki:

„(3) A járművezetéstől eltiltás tartamába be kell számítani azt az időt, amelynek tartamára az elkövető vezetői engedélyét – a járművezetéstől eltiltásra ítéletét megelőzően – a bűncselekménnyel összefüggésben visszavonták.”

19. §

A Btk. 61. § (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) Nem utasítható ki az, aki a külön törvényben meghatározottak szerint menedékjogot élvez.”

20. §

(1) A Btk. 62. §-át megelőző alcím helyébe a következő alcím lép:

„A közügyektől eltiltás”

(2) A Btk. a következő 62. §-sal egészül ki:

„62. § (1) Azt, akit szándékos bűncselekmény elkövetése miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélnék, és méltatlan arra, hogy a közügyekben részt vegyen, azok gyakorlásától el kell tiltani.

(2) A közügyektől eltiltott

- a) nem vehet részt népképviselői szerv tagjainak választásában, népszavazásban és népi kezdeményezésben,
- b) nem lehet hivatalos személy,
- c) nem működhet népképviselői szerv testületében (bizottságában),
- d) nem viselhet tisztséget társadalmi szervezetben, köztisztviselőben, közalapítványban,
- e) nem érhet el katonai rendfokozatot,
- f) nem kaphat belföldi kitüntetést és külföldi kitüntetés elfogadására engedélyt.

(3) A közügyektől eltiltott az ítélet jogerőre emelkedésével elveszti

- a) mindazon tagságát, állását, tisztségét vagy megbízását, amelynek elnyerését az (1) bekezdés kizárja,
- b) katonai rendfokozatát, továbbá belföldi kitüntetését és azt a jogát, hogy külföldi kitüntetést viselhessen.”

21. §

A Btk. a következő 63. §-sal egészül ki:

„63. § (1) A közügyektől eltiltás legrövidebb tartama egy év, leghosszabb tartama tíz év.

(2) A közügyektől eltiltás tartama az ítélet jogerőre emelkedésével kezdődik. Ebbe nem számít bele az az idő, amely alatt a közügyektől eltiltással érintett jogok a 41. § (3) bekezdése értelmében szünetelnek, valamint amíg az elítélt kivonja magát a szabadságvesztés végrehajtása alól. Ha a feltételes szabadságot nem szüntetik meg, a feltételes szabadságon töltött időt a közügyektől eltiltás tartamába be kell számítani.”

22. §

(1) A Btk. 64. §-át megelőző alcím helyébe a következő alcím lép:

„A kitiltás”

(2) A Btk. 64. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„64. § (1) A törvényben meghatározott esetekben azt, akit szabadságvesztésre ítélnék egy vagy több helységről vagy az ország meghatározott részéből ki lehet tiltani, ha e helyeken tartózkodása a közérdeket veszélyezteti.

(2) A kitiltás legrövidebb tartama egy év, leghosszabb tartama öt év. A foglalkozástól eltiltás tartamának számítására vonatkozó rendelkezést [57. § (2) bekezdés] a kitiltás esetében megfelelően alkalmazni kell.”

23. §

A Btk. 67. § (1)-(3) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) A szabadságvesztés végrehajthatósága elévül

- a) tizenöt évi szabadságvesztés vagy ennél súlyosabb büntetés esetén húsz év,
- b) tíz évi vagy ezt meghaladó tartamú szabadságvesztés esetén tizenöt év,
- c) öt évi vagy ezt meghaladó tartamú szabadságvesztés esetén tíz év,
- d) öt évet el nem érő tartamú szabadságvesztés esetén öt év elteltével.

(2) A közérdekű munka, a pénzbüntetés és a kitiltás végrehajthatósága öt év elteltével évül el.

(3) A foglalkozástól eltiltás, a járművezetéstől eltiltás, a kiutasítás és közügyektől eltiltás végrehajthatósága

- a) öt évi vagy ezt meghaladó tartam esetén tíz év,
- b) öt évet el nem érő tartam esetén öt év elteltével évül el.”

24. §

A Btk. 68. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„68. § (1) A büntetés elévülésének határideje a büntetést kiszabó határozat jogerőre emelkedésének napjával, ha pedig a szabadságvesztés végrehajtását részben vagy egészben felfüggesztik, a próbaidő leteltének a napjával kezdődik.

(2) Ha az elítélt a szabadságvesztés végrehajtása alatt megszökik, az elévülés határideje a szökés napjával ismét elkezdődik.

(3) A szabadságvesztés mellett kiszabott büntetés elévülésének határideje a szabadságvesztés végrehajtása befejezésének, illetőleg a végrehajthatósága megszűnésének napján kezdődik.

(4) Az elévülést félbeszakítja az elítélt ellen a büntetés végrehajtása végett tett intézkedés. A félbeszakítás napjával az elévülés ismét elkezdődik.”

25. §

A Btk. 72. § (4) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(4) Nem bocsátható próbára

- a) a visszaeső,
- b) aki a bűncselekményt bünszervezetben követte el,

c) aki a szándékos bűncselekményt a szabadságvesztésre ítélése után, a végrehajtás befejezése előtt követte el,

d) aki a szándékos bűncselekményt a szabadságvesztés felfüggesztésének próbaideje alatt követte el.”

26. §

(1) A Btk. 74. § (3) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(3) A kényszergyógykezelés legfeljebb az (1) bekezdés szerinti cselekményre megállapított büntetési tétel felső határának megfelelő ideig, életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntetendő bűncselekmény esetén legfeljebb húsz évig tart. Ha ezt követően az egészségügyről szóló törvényben meghatározott feltételek fennállása miatt szükséges, a kényszergyógykezelést pszichiátriai intézetben kell elhelyezni.”

(2) A Btk. 74. §-a a következő (4) bekezdéssel egészül ki:

„(4) A kényszergyógykezelést a (3) bekezdésben meghatározott tartam előtt is haladéktalanul meg kell szüntetni, ha szükségessége már nem áll fenn.”

27. §

(1) A Btk. 82. § (1)-(3) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) Pártfogó felügyelet rendelhető el

a) a vádemelés elhalasztásának tartamára,

b) a feltételes szabadság tartamára,

c) a próbára bocsátás próbaidejére,

d) a szabadságvesztés felfüggesztésének próbaidejére,

ha annak eredményes elteltéhez az elkövető rendszeres figyelemmel kísérése szükséges.

(2) Pártfogó felügyelet alatt áll az a visszaeső, akit feltételes szabadságra bocsátottak, vagy akivel szemben a szabadságvesztés végrehajtását felfüggesztették.

(3) Az (1)-(2) bekezdésben meghatározott pártfogó felügyelet tartama azonos a feltételes szabadság, a próbaidő, illetve a vádemelés elhalasztásának tartamával, de legfeljebb öt év. A (2) bekezdésben meghatározott eseteket kivéve a pártfogó felügyelő a pártfogó felügyelet fele részének, de legalább két év eltelte után pártfogó felügyelői véleményében javasolhatja a pártfogó felügyelet megszüntetését, ha annak szükségessége már nem áll fenn.”

(2) A Btk. 82. § (5) bekezdés c) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

[A bíróság, illetve vádemelés elhalasztása esetén az ügyész határozatában a pártfogó felügyelet céljának elősegítése érdekében külön magatartási szabályként kötelezettségeket és tilalmakat írhat elő. A bíróság, illetve az ügyész elrendelheti, hogy a pártfogolt]

„c) meghatározott jellegű nyilvános helyeket és nyilvános rendezvényeket, továbbá meghatározott közterületeket ne látogasson,”

(3) A Btk. 82. §-a a következő (6) bekezdéssel egészül ki, ezzel egyidejűleg a (6) bekezdés jelölése (7) bekezdésre változik:

„(6) A bíróság – külön magatartási szabályként – elrendelheti azt is, hogy a pártfogolt a köz számára legalább harminc, legfeljebb százötven órában díjazás nélkül munkát végezzen.”

28. §

A Btk. 87. § (2) bekezdés *d)* és *e)* pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

[Az (1) bekezdés alapján, ha a büntetési tétel legkisebb mértéke]

„*d)* egy évi szabadságvesztés, ehelyett rövidebb tartamú szabadságvesztést,

e) egy évnél rövidebb tartamú szabadságvesztés, ehelyett büntetést a 38. § (3) bekezdése alapján”

[lehet kiszabni.]

29. §

A Btk. 89. §-a és a megelőző alcím helyébe a következő alcím és rendelkezés lép:

„A szabadságvesztés végrehajtásának felfüggesztése

89. § (1) A két évet meg nem haladó szabadságvesztés végrehajtása próbaidőre felfüggeszthető, ha – különösen az elkövető személyi körülményeire figyelemmel – alaposan feltehető, hogy a büntetés célja annak végrehajtása nélkül is elérhető.

(2) A próbaidő tartama – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – egy évtől öt évig terjedhet, de a kiszabott szabadságvesztésnél rövidebb nem lehet. A próbaidőt években és hónapokban kell meghatározni.”

30. §

(1) A Btk. a 90. §-t megelőzően a következő alcímmel egészül ki:

„A szabadságvesztés végrehajtásának részbeni felfüggesztése”

(2) A Btk. 90. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„90. § (1) A két évet meghaladó, de öt évnél nem hosszabb tartamú szabadságvesztés kiszabása esetén a szabadságvesztés fele részének végrehajtása próbaidőre felfüggeszthető, ha – különösen az elkövető személyi körülményeire figyelemmel – alaposan feltehető, hogy a büntetés célja annak végrehajtása nélkül is elérhető.

(2) A próbaidő tartama két évtől öt évig terjedhet, de a felfüggesztett résznél rövidebb nem lehet. A próbaidőt években és hónapokban kell meghatározni. A próbaidő a végrehajtandó rész letöltése után kezdődik.

(3) A szabadságvesztés végrehajtandó részéből az elítélt nem bocsátható feltételes szabadságra.”

31. §

(1) A Btk. a 91. §-t megelőzően a következő alcímmel egészül ki:

„A szabadságvesztés végrehajtásának felfüggesztésére és részbeni felfüggesztésére vonatkozó közös szabályok”

(2) A Btk. 91. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„91. § (1) A szabadságvesztés végrehajtása nem függeszthető fel, ha az elkövető

a) többszörös visszaeső,

b) a bűncselekményt bünszervezetben követte el,

c) a szándékos bűncselekményt a szabadságvesztés végrehajtásának befejezése előtt vagy felfüggesztésének próbaideje alatt követte el.

(2) Ha az elkövetőn olyan szabadságvesztést hajtanak végre, amely miatt a felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtását nem lehet elrendelni, akkor a próbaidő a szabadságvesztés tartamával meghosszabbodik.

(3) A (2) bekezdés szerinti rendelkezést a közérdekű munka és pénzbüntetés helyébe lépő szabadságvesztés esetén is alkalmazni kell.

(4) A (2) és (3) bekezdés esetén a próbaidő tartama az öt évet meghaladhatja.

(5) Ha az elkövetőt többször ítélik próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztésre, és a szabadságvesztések próbaideje még nem telt el, valamennyi próbaidő párhuzamosan telik.

(6) A szabadságvesztés végrehajtásának felfüggesztésével egyidejűleg az elkövető pártfogó felügyelet alá helyezhető. Ha az elkövető visszaeső, pártfogó felügyelet alatt áll.”

32. §

A Btk. 91/A. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„91/A. § A felfüggesztett szabadságvesztést végre kell hajtani, ha

a) a próbaidő alatt megállapítják, hogy a szabadságvesztés végrehajtását a 91. § (1) bekezdésében foglalt kizáró ok ellenére függesztették fel,

b) az elkövetőt a szabadságvesztés végrehajtandó része alatt elkövetett bűncselekmény miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélik,

c) az elkövetőt a próbaidő alatt elkövetett bűncselekmény miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélik,

d) az elkövető a pártfogó felügyelet magatartási szabályait súlyosan megszegi.”

33. §

A Btk. a következő 91/B. §-sal egészül ki:

„91/B. § A büntetés végrehajtásának kegyelemből történt felfüggesztése esetén a végrehajtás elrendelésére a felfüggesztett büntetés végrehajtására vonatkozó rendelkezést [91/A. §] megfelelően alkalmazni kell.”

34. §

A Btk. 96. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„96. § Mellékbüntetések nem foglalhatók összbüntetésbe.”

35. §

(1) A Btk. 97. §-át megelőző alcím helyébe a következő alcím lép:

„A különös, a többszörös és az erőszakos többszörös visszaesőkre vonatkozó rendelkezések”

(2) A Btk. 97. § (1) és (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) A különös és a többszörös visszaesővel szemben – amennyiben a törvény másként nem rendelkezik – az újabb bűncselekmény büntetési tételének felső határa szabadságvesztés esetén a felével emelkedik, de nem haladhatja meg a húsz évet. Halmazati büntetés esetén a 85. § (2)

bekezdése szerinti büntetési tételt, a tárgyalásról lemondás esetén a 87/C. § szerinti büntetési tételt kell a felével emelni.

(2) A különös és a többszörös visszaesővel szemben a büntetés a 87. § (2) bekezdése alapján csak különös méltánylást érdemlő esetben enyhíthető. Azzal szemben, aki erőszakos többszörös visszaesőnek minősül, a büntetés enyhítésének nincs helye.”

(3) A Btk. 97. §-a a következő (4) bekezdéssel egészül ki:

„(4) Az erőszakos többszörös visszaesővel szemben a 38. § (3) bekezdése alkalmazásának nincs helye.”

36. §

A Btk. a következő 97/A. §-sal egészül ki:

„97/A. § Az erőszakos többszörös visszaesővel szemben az erőszakos többszörös visszaesőkénti minősítést megalapozó személy elleni erőszakos bűncselekmény elkövetése esetén a büntetési tétel alsó határa

a) egy évnél rövidebb tartamú szabadságvesztés esetén egy évi szabadságvesztésre,

b) egy évi szabadságvesztés esetén két évi szabadságvesztésre,

c) két évi szabadságvesztés esetén három évi szabadságvesztésre,

d) öt évi szabadságvesztés esetén hét évi szabadságvesztésre,

e) tíz évi szabadságvesztés esetén tizenkét évi szabadságvesztésre

emelkedik.“

37. §

A Btk. 99. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„99. § (1) Az előzetes fogvatartás és a házi őrizet teljes idejét be kell számítani a kiszabott szabadságvesztésbe, közérdekű munkába és pénzbüntetésbe.

(2) A beszámításnál egy napi előzetes fogvatartás egy napi szabadságvesztésnek, egy napi tétel pénzbüntetésnek, illetve hat órai közérdekű munkának felel meg.

(3) Házi őrizet beszámítása esetén hat órai közérdekű munkának, illetve egy napi tétel pénzbüntetésnek egy nap, egy napi szabadságvesztésnek fegyház fokozat esetén öt nap, börtön fokozat esetén négy nap, fegyház fokozat esetén három nap házi őrizetben töltött idő felel meg.

(4) A (3) bekezdés szerinti beszámítás után fennmaradó házi őrizet tartamát egy napi szabadságvesztésként kell beszámítani.”

38. §

A Btk. 107/A. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„107/A. § Nem büntethető a fiatalkorú, ha a személy elleni (XII. fejezet I. és III. cím), közlekedési (XIII. fejezet) vagy vagyon elleni (XVIII. fejezet) vétség vagy öt évi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűntett elkövetését a vádemelésig beismerte, és közvetítői eljárás keretében a sértett által elfogadott módon és mértékben a bűncselekménnyel okozott sérelmet jóvátette.”

39. §

A Btk. 113. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„113. § Fiatalkorúval szemben közérdekű munkát akkor lehet kiszabni, ha az ítélet meghozatalakor a tizenhatodik életévét betöltötte.”

40. §

A Btk. 123. § (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) A parancsra elkövetett bűncselekményért a parancsot adó is tettesként felel, ha a katona tudta, hogy a parancs végrehajtásával bűncselekményt követ el, egyébként a parancsot adó közvetett tettesként felel.”

41. §

A Btk. a következő alcímmel és 129/A. §-sal egészül ki:

„A katonai büntetések

129/A. § (1) Katonával szemben

- a) lefokozás,
- b) szolgálati viszony megszüntetése

más büntetés mellett, vagy ha a bűncselekmény büntetési tételének felső határa három évi szabadságvesztésnél nem súlyosabb, akkor önállóan is kiszabható.

(2) Katonai büntetés alkalmazásának nincs helye, ha a katonát a közügyektől eltiltják.”

42. §

A Btk. 130. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„130. § Katonával szemben

a) rendfokozatban visszavetés,

b) várakozási idő meghosszabbítása

büntetés mellett szabható ki.

(2) Katonai mellékbüntetés alkalmazásának nincs helye katonai büntetés mellett, vagy ha a katonát a közügyektől eltiltják.”

43. §

(1) A Btk. 137. § 2. pont *i*) alpontja helyébe a következő rendelkezés lép:

[E törvény alkalmazásában

2. közfeladatot ellátó személy:]

„*i*) a polgárőr a polgárőrségről szóló törvényben meghatározott feladatok ellátásával kapcsolatban,”

(2) A Btk. 137. § 2. pontja a következő *l*) alponttal egészül ki:

[E törvény alkalmazásában

2. közfeladatot ellátó személy:]

„*l*) az erdészeti szakszemélyzet az erdőben, az erdőgazdálkodási tevékenységet közvetlenül szolgáló földterületen és az erdészeti magánúton végzett erdőőrzési tevékenységével, valamint a jogellenes cselekmény hatásának történő bejelentésével kapcsolatban.”

(3) A Btk. 137. § 14. pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

[E törvény alkalmazásában]

„14. visszaeső a szándékos bűncselekmény elkövetője, ha korábban szándékos bűncselekmény miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélték, vagy annak végrehajtását részben felfüggesztették, és a büntetés kitöltésétől vagy végrehajthatósága megszűnésétől az újabb bűncselekmény elkövetéséig három év még nem telt el,”

(4) A Btk. 137. § 16. pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

[E törvény alkalmazásában]

„16. többszörös visszaeső az, akit a szándékos bűncselekmény elkövetését megelőzően visszaesőként végrehajtandó szabadságvesztésre ítélték, vagy annak végrehajtását részben felfüggesztették, és az utolsó büntetés kitöltésétől vagy végrehajthatósága megszűnésétől a szabadságvesztéssel fenyegetett újabb bűncselekmény elkövetéséig három év még nem telt el,”

(5) A Btk. 137. §-a a következő 17-18. ponttal egészül ki, ezzel egyidejűleg a jelenlegi 17-19. pontok jelölése 19-21. pontra változik:

[E törvény alkalmazásában]

„17. erőszakos többszörös visszaeső az a többszörös visszaeső, aki mindhárom alkalommal személy elleni erőszakos bűncselekményt követ el. E pont alkalmazásában személy elleni erőszakos bűncselekmény az alkotmányos rend elleni erőszakos szervezkedés [139. § (1)-(2) bekezdés], a lázadás [140. § (1)-(2) bekezdés], a népirtás (155. §), az apartheid (157. §), a polgári lakosság elleni erőszak (158. §), a bűnös hadviselés (160. §), a hadikövet elleni erőszak (163. §), az egyéb háborús bűntett (165. §), az emberölés (166. §), az erős felindulásban elkövetett emberölés (167. §), a testi sértés (170. §), a kényszerítés (174. §), a lelkiismeret és vallásszabadság megsértése (174/A. §), a közösség tagja elleni erőszak (174/B. §), az egyesülési, a gyülekezési szabadság, valamint a választási gyűlésen való részvétel jogának megsértése (174/C. §), a személyi szabadság megsértése (175. §), az emberrablás [175/A. § (1)-(5) bekezdés], az emberkereskedelem (175/B. §), az erőszakos közösülés (197. §), a szemérem elleni erőszak (198. §), a hivatalos személy elleni erőszak (229. §), a közfeladatot ellátó személy elleni erőszak (230. §), a hivatalos személy támogatója elleni erőszak (231. §), a nemzetközileg védett személy elleni erőszak (232. §), a terrorcselekmény [261. § (1)-(7) bekezdés], a légi jármű, vasúti, vízi, közúti tömegközlekedési vagy tömeges áruszállításra alkalmas jármű hatalomba kerítése [262. § (1)-(3) bekezdés], az önbíráskodás (273. §), a rablás (321. §), a zsarolás (323. §), a zendülés minősített esetei [355. § (2)-(4) bekezdései] és az előljáró vagy szolgálati közeg elleni erőszak (355. §),

18. védekezésre képtelennek kell tekintetni azt is, aki helyzeténél vagy állapotánál fogva ideiglenesen vagy véglegesen nem képes ellenállás kifejtésére,”

44. §

A Btk. 166. § (2) bekezdése a következő *j*) ponttal egészül ki:

[A büntetés tíz évtől tizenöt évig terjedő, vagy életfogytig tartó szabadságvesztés, ha az emberölést]

„j) védekezésre képtelen személy sérelmére követik el.”

45. §

A Btk. 175. § (3) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(3) A büntetés az (1) bekezdés esetén egy évtől öt évig, a (2) bekezdés esetén öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekményt

- a) aljas indokból vagy célból,*
 - b) hivatalos eljárás színlelésével,*
 - c) a sértett sanyargatásával,*
 - d) jelentős érdeksérelmet okozva,*
 - e) a tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére,*
 - f) védekezésre képtelen személy sérelmére,*
 - g) fegyveresen,*
 - h) felfegyverkezve*
- követik el.”

46. §

A Btk. 176. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„176. § (1) Aki másnak a lakásába, egyéb helyiségébe vagy ezekhez tartozó bekerített helyre erőszakkal, fenyegetéssel, hivatalos eljárás színlelésével bemegy, vagy ott bent marad, vétséget követ el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel büntetendő.

(2) Büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, aki másnak a lakásába, egyéb helyiségébe vagy az ezekhez tartozó bekerített helyre, az ott lakónak vagy azzal rendelkezőnek akarata ellenére vagy megtévesztéssel

- a) éjjel,*
- b) fegyveresen,*
- c) felfegyverkezve,*
- d) csoportosan*

bemegy vagy ott bent marad.

(3) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki az (1) bekezdésben meghatározott módon, a (2) bekezdés szerint büntetendő, aki a (2) bekezdésben meghatározott módon mást megakadályoz abban, hogy a lakásába, egyéb helyiségébe vagy az ezekhez tartozó bekerített helyre bemenjen.

(4) A büntetés büntett miatt öt évig terjedő szabadságvesztés, ha az (1) bekezdésben meghatározott cselekményt a (2) bekezdésben írt módon követik el.”

47. §

A Btk. 177/A. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„177/A. § (1) Aki a személyes adatok védelméről vagy kezeléséről szóló törvényi rendelkezések megszegésével jogtalan haszonszerzési célból vagy jelentős érdeksérelmet okozva

a) jogosulatlanul vagy a céltól eltérően személyes adatot kezel,

b) az adatok biztonságát szolgáló intézkedést elmulasztja,

vétséget követ el, és egy évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel büntetendő.

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő az is, aki a személyes adatok védelméről vagy kezeléséről szóló törvényi rendelkezések megszegésével az érintett tájékoztatására vonatkozó kötelezettségének nem tesz eleget, és ezzel más vagy mások érdekeit jelentősen sérti.

(3) A büntetés vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztés, közérdekű munka vagy pénzbüntetés, ha a személyes adattal visszaélést különleges személyes adatra követik el.

(4) A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha személyes adattal visszaélést hivatalos személyként vagy közmegbízatus felhasználásával követik el.”

48. §

(1) A Btk. 229. § (3) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(3) Két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő a (2) bekezdésben meghatározott csoport szervezője vagy vezetője, valamint, ha a hivatalos személy elleni erőszakot fegyveresen követik el.”

(2) A Btk. 229. §-a a következő (8) bekezdéssel egészül ki:

„(8) Aki az (1)-(4) bekezdés szerinti bűncselekményt külön törvényben meghatározott intézkedést végrehajtó rendőr vagy pénzügyőr sérelmére követi el, az (1) bekezdés esetén öt évig, a (2) bekezdés esetén két évtől nyolc évig, a (3) bekezdés esetén öt évtől tíz évig, a (4) bekezdés esetén,

az ott tett megkülönböztetéshez képest, büntett miatt három évig, illetve öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

49. §

A Btk. 271. § (3) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(3) A büntetés büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a garázdaságot

a) csoportosan és a köznyugalmat súlyosan megzavarva,

b) nyilvános rendezvényen,

c) fegyveresen,

d) felfegyverkezve

követik el.”

50. §

A Btk. 273. §-a a következő (2) bekezdéssel egészül ki, ezzel egyidejűleg a jelenlegi (2) bekezdés jelölése (3) bekezdésre változik:

„(2) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekményt

a) fegyveresen,

b) felfegyverkezve,

c) védekezésre képtelen személy sérelmére

követik el.”

51. §

A Btk. 316. § (2) bekezdés d) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

[A büntetés vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztés, közérdekű munka vagy pénzbüntetés, ha a lopást kisebb értékre, vagy a szabálysértési értékre elkövetett lopást]

„d) dolog elleni erőszakkal – ideértve azt is, ha a dolog eltulajdonításának megakadályozására szolgáló eszközt állagsérelem okozása nélkül eltávolítják, vagy a dolog eltulajdonításának megakadályozására alkalmatlanná teszik –,”

[követik el.]

52. §

(1) A Btk. 321. § (3) bekezdés *a*) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

[A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a rablást]

„*a*) felfegyverkezve,”

[követik el.]

(2) A Btk. 321. § (4) bekezdése helyébe az alábbi rendelkezés lép:

„(4) A büntetés öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés, ha a rablást

a) fegyveresen,

b) különösen nagy vagy ezt meghaladó értékre,

c) jelentős értékre hivatalos személy, külföldi hivatalos személy ellen, hivatalos eljárása alatt vagy közfeladatot ellátó személy ellen, e feladatának teljesítése során, illetőleg jelentős értékre felfegyverkezve, bünszövetségben vagy csoportosan,

d) felfegyverkezve vagy csoportosan hivatalos személy, külföldi hivatalos személy ellen, hivatalos eljárása alatt vagy közfeladatot ellátó személy ellen, e feladata teljesítése során követik el.”

(3) A Btk. 321. §-a a következő (5) bekezdéssel egészül ki, ezzel egyidejűleg a jelenlegi (5) bekezdés jelölése (6) bekezdésre változik:

„(5) A büntetés tíz évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés, ha a rablást

a) jelentős értékre fegyveresen,

b) fegyveresen hivatalos személy, külföldi hivatalos személy ellen, hivatalos eljárása alatt vagy közfeladatot ellátó személy ellen, e feladata teljesítése során

követik el.”

53. §

A Btk. 322. § (1) bekezdése a következő *c*) ponttal egészül ki:

[Aki idegen dolgot jogtalan eltulajdonítás végett]

„*c*) védekezésre képtelen személytől vesz el”

[büntettet követ el és öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.]

54. §

A büntetések és az intézkedések végrehajtásáról szóló 1979. évi 11. tvr. (továbbiakban: Bv. tvr.) 33. § (4) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(4) A büntetés-végrehajtás rendjét sértő cselekmény, illetőleg bűncselekmény megelőzése és megakadályozása érdekében az elítélt – a testüregre is kiterjedően – megmotozható, személyes használati tárgyai és ruházata átvizsgálhatók, vele szemben mozgáskorlátozó eszköz alkalmazható, biztonsági okból elkülöníthető (a továbbiakban együtt: biztonsági intézkedések), illetve az elítélttel szemben külön törvényben meghatározott esetben és módon kényszerítő eszközök alkalmazhatók. A motozást, illetve a ruházat átvizsgálását az elítélttel azonos nemű személy – ide nem értve a motozásnál közreműködő orvost – végezheti, és az nem történhet szemérem sértő módon. A test üregeinek átvizsgálását csak orvos végezheti. Mozgáskorlátozó eszközként – testi sérüléssel nem járó módon – bilincs (rögzítő övvel vagy anélkül), vezető bilincs vagy a végtag rögzítésére alkalmas más eszköz az intézkedésre okot adó körülmény megszűnésig, de folyamatosan legfeljebb tizenkét óra tartamban alkalmazható, ha az elítélt egészségi állapota ezt megengedi.”

55. §

(1) A Bv. tvr. a következő 118/B. §-sal egészül ki:

„118/B. § Az előzetesen letartóztatottal szemben az ott megjelölt célból és módon a 33. § (4) bekezdésében meghatározott biztonsági intézkedések és kényszerítő eszközök alkalmazhatók.”

(2) A Bv. tvr. a következő 121/B. §-sal egészül ki:

„121/B. § Az előzetes letartóztatásban lévő fiatalkorúval szemben biztonsági intézkedésként személyes használati tárgyainak és ruházatának átvizsgálása, valamint biztonsági elkülönítése rendelhető el.”

56. §

(1) E törvény – a (2) és (3) bekezdésben meghatározott kivétellel – a kihirdetését követő 30. napon lép hatályba.

(2) A Btk. e törvény 15. §-ával megállapított 51. § (1), (3) és (4) bekezdése, valamint a Btk. e törvény 16. §-ával megállapított 52. § (1) és (2) bekezdése, valamint e törvény 56. § (9) bekezdése 2010. január 1-jén lép hatályba.

(3) E törvény 8. §-a, 13-14. §-a, a Btk. e törvény 15. §-ával megállapított 51. § (2) bekezdése, a Btk e törvény 16. §-ával megállapított 52. § (3) és (4) bekezdése, e törvény 17-18. §-a, 20-26. §-a, 27. § (3) bekezdése, 28-34. §-a, 35. § (3) bekezdése, 37. §-a, 39. §-a, 41-42. §-a, 43. § (3)-(4) bekezdése, 56. § (4) bekezdés *b)* és *c)* pontja, 56. § (5) bekezdés *e)* pontja, 56. § (7) bekezdés *b)*-*e)* pontja, 56. § (8) bekezdése 2010. július 1-jén lép hatályba.

(4) A Btk.

a) 38. § (3) bekezdésében a „2-5. pontjában” szövegrész helyébe a „2-3. és 5. pontjában” szöveg,

b) 85. § (2) bekezdésében és a 85/A. § (1) bekezdésében a „főbüntetést” szövegrész helyébe a „büntetést” szöveg,

c) 87. § (1) bekezdésében, 85/A. § (1) bekezdésében és 103. § (2) bekezdésében a „főbüntetés” szövegrész helyébe a „büntetés” szöveg,

d) 90. § *c)* pontjában a „bűnszervezetben” szövegrész helyébe a „bűnszervezetben vagy többszörös visszaesőként” szöveg,

e) 139. § (1) bekezdésében, 142. § (2) bekezdésében, 144. § (2) bekezdésében, 146. § (1) bekezdésében, 155. § (1) bekezdésében, 157. § (1) és (3) bekezdésében, 158. § (2) bekezdésében, 160. §-ában, 160/A. § (1) bekezdésében, 163. § (2) bekezdésében, 166. § (2) bekezdésében, 175/A. § (3)-(4) bekezdésében, 175/B. § (5) bekezdésében, 259. § (3) bekezdésében, 261. § (1) bekezdésében, 262. § (2) bekezdésében, 264/C. § (3) bekezdésében, 282/A. § (3) bekezdésében, 282/B. § (3) bekezdésében, 343. § (4) bekezdésében, 346. § (1) bekezdésében, 347. §-ában, 348. § (3) bekezdésében, 352. § (3) bekezdésében, 354. § (3) bekezdésében, 355. § (5) bekezdésében, 363. § (2) bekezdésében, 364. §-ában és 365. §-ában a „tizenöt” szövegrész helyébe a „húsz” szöveg,

f) 352. § (4) bekezdésében a „tíz évtől tizenöt évig” szövegrész helyébe a „tíz évtől húsz évig” szöveg,

g) 166. § (5) bekezdés *c)* pontjában a „261. § (2) bekezdés *a)* pont” szövegrész helyébe a „261. § (1) bekezdés” szöveg,

h) 192. § (1) bekezdésében a „kapcsolatba lép” szövegrész helyébe a „kapcsolatot létesít” szöveg, a „lép bejegyzett élettársi kapcsolatba” szövegrész helyébe a „létesít bejegyzett élettársi kapcsolatot” szöveg

lép.

(5) A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.)

a) 29. § *b)* pontjában a „(4) bek. *b)*-*c)* pont” szövegrész helyébe „(4) bek. *c)*-*d)* pont” szöveg,

b) 225. § (1) bekezdésében az „elrendeli” szövegrész helyébe az „elrendelheti” szöveg,

c) 474. § (4) bekezdésében a „[Btk. 137. § 18. pont]” szövegrész helyébe a „[Btk. 137. § 20. pont]” szöveg,

d) 567. § (1) bekezdésében a „[Btk. 82. § (1) bek.]” szövegrész helyébe a „[Btk. 82. § (2) bek.]” szöveg,

e) 567. § (2) bekezdésében a „[Btk. 82. § (6) bek.]” szövegrész helyébe a „[Btk. 82. § (7) bek.]” szöveg

lép.

(6) A Bv. tvr. 122. § (3) bekezdésében „a 33. § (3) bekezdésének” szövegrész helyébe „a 33. § (3)-(4) bekezdésének” szöveg lép.

(7) Hatályát veszti a Btk.

a) 30. § (3) bekezdése, 72. § (6) bekezdés második mondata, 196. § (4) bekezdésében az „és (2)” szövegrész, 210. §-ában az „és a 200. §” szövegrész, 316. § (2) bekezdés j) pontja,

b) 53-55. §-a és az azt megelőző alcím, 60. §-a és az azt megelőző alcím, 65. §-a, 70. § (1) bekezdés 4. pontja, 75. §-a és az azt megelőző alcím, 88. §-a és az azt megelőző alcím, 114. § (2) bekezdésében az „és a pénzmellékbüntetést” szövegrész,

c) 169. § (4) bekezdésében, 170. § (1) és (7) bekezdésében, 171. § (1) bekezdésében, 172. § (1) bekezdésében, 173/H. § (3) bekezdésében, 173/I. § (4) bekezdésében, 174/C. § (2) bekezdésében, 176. § (1) bekezdésében, 176/A. § (1)-(3) bekezdésében, 177/A. § (1) bekezdésében, 177/B. § (1) bekezdésében, 179. § (1) bekezdésében, 180. § (1) bekezdésében, 184. § (3) bekezdésében, 185. § (3) bekezdésében, 187. § (1) bekezdésében, 188. § (1) bekezdésében, 189. § (1) bekezdésében, 190. §-ában, 193. § (3) bekezdésében, 194. §-ában, 195. § (4) bekezdésében, 196. § (1) bekezdésében, 204. § (6) bekezdésében, 208. §-ában, 212/A. §-ában, 214/A. § (1) bekezdésében, 220. §-ában, 222. § (1) bekezdésében, 223. § (1) bekezdésében, 226. § (2) bekezdésében, 229. § (6) bekezdésében, 234. §-ában, 235. §-ában, 237. §-ában, 238. § (6) bekezdésében, 239. §-ában, 242. § (2) bekezdésében, 242/C. § (1) bekezdésében, 248. § (1) bekezdésében, 249. § (1)-(2) bekezdésében, 249/A. § (1) bekezdésében, 255/B. § (1) bekezdésében, 257. §-ában, 265. §-ában, 266/B. § (1) bekezdésében, 267. §-ában, 269/A. §-ában, 271. § (1) bekezdésében, 271/A. § (1) bekezdésében, 272. §-ában, 274. § (2) bekezdésében, 276. §-ában, 277. § (1)-(2) bekezdésében, 278. §-ában, 279. § (1) és (3) bekezdésében, 280. § (3) bekezdésében, 281. § (4) bekezdésében, 281/A. § (3) bekezdésében, 284. § (1)-(3) bekezdésében, 285. § (1) bekezdésében, 289. § (1) és (3) bekezdésében, 292. § (2)-(3) bekezdésében, 295. § (2) bekezdésében, 296/A. § (1) bekezdésében, 298/A. §-ában, 299. § (2) bekezdésében, 300/C. § (1)-(2) bekezdésében, 300/E. § (1) bekezdésében, 301. § (1) bekezdésében, 303/A. § (1) bekezdésében, 304. § (4) bekezdésében, 304/A. §-ában, 306. § (1) bekezdésében, 310. § (1) bekezdésében, 311. § (1) bekezdésében, 311/A. § (1) bekezdésében, 311/B. § (1) bekezdésében, 312. § (1) bekezdésében, 313/B. § (1) bekezdésében, 313/C. § (7)

bekezdésében, 313/D. §-ában, 320. § (1) bekezdésében, 325. § (1) bekezdésében, 328. § (1) bekezdésében, 329/A. § (1) bekezdésében, 329/B. § (1) bekezdésében, 329/C. §-ában, 329/D. § (1) bekezdésében és 330. §-ában a „ , közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel” szövegrész,

d) 177. § (2) bekezdésében, 177/A. § (3) bekezdésében, 178. § (2) bekezdésében, 245. § (2) bekezdésében, 282/C. § (5) bekezdés *a)-b)* pontjában, 289. § (6) bekezdésében, 296/B. § (3) bekezdésében, 307. § (4) bekezdésében, 313/C. § (2) bekezdésében, 316. § (2) bekezdésében, 317. § (2) bekezdésében, 318. § (2) bekezdésében, 319. § (2) bekezdésében, 324. § (2) bekezdésében, 326. § (2) bekezdésében a „ , közérdekű munka vagy pénzbüntetés” szövegrész,

e) 253. § (4) bekezdésében, 258/B. § (4) bekezdésében, 314. § (4) bekezdésében a „ , pénzbüntetéssel vagy közérdekű munkával” szövegrész.

(8) Hatályát veszti a Be. 225. § (2) bekezdés *c)* pontjában a „ , vagy a köz számára munkát végezzen” szövegrész.

(9) 2010. január 1. és 2010. július 1. között a pénzbüntetést – meg nem fizetése esetén – fogházban végrehajtandó szabadságvesztésre kell átváltoztatni.

(10) Ez a törvény 2010. július 2-án hatályát veszti.

INDOKOLÁS

a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról szóló törvényjavaslatához

ÁLTALÁNOS INDOKOLÁS

A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról szóló törvényjavaslatnak (a továbbiakban: Javaslat) a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvényt (a továbbiakban: Btk.) érintő módosításai az alábbi három főbb csoportra oszthatók.

I. A Btk. Általános és Különös Részét is érintő szigorító rendelkezések

A Javaslat módosításainak első csoportjába azok a rendelkezések tartoznak, amelyek a súlyos, erőszakos bűncselekmények elleni hatékony és szigorú fellépést kívánják elősegíteni. Ezek a rendelkezések, annak érdekében, hogy minél előbb alkalmazhatók legyenek, a kihirdetést követő 30. napon hatályba lépnek.

1. A Javaslat szigorú és határozott büntetőjogi választ ad a bűnisméltés súlyos formáira, hiszen a büntetőjogi tilalmak tudatos, többszöri, ismételt megszegése szigorú megítélést érdemel. A hatályos Btk. jelenleg is ismeri a visszaeső (Btk. 137. § 14. pont), a különös visszaeső (Btk. 137. § 15. pont), valamint a többszörös visszaeső (Btk. 137. § 16. pont) fogalmát, és különböző hátrányos jogkövetkezményeket fűz ezen elkövetői körökhöz. A Javaslat tovább bővíti a hátrányos jogkövetkezményeket.

A visszaesővel szemben jelenleg alkalmazható hátrányos jogkövetkezmény, hogy

- vétség esetén is börtönben kell végrehajtani a szabadságvesztést, tehát visszaeső nem kerülhet fogház fokozatba [Btk. 43. § *b*) pont], továbbá
- a próbára bocsátás és a felfüggesztett szabadságvesztés esetén is kötelező a pártfogó felügyelet [Btk. 82. § (1) bekezdés].

A Javaslat emellett kizárja a visszaesőket a próbára bocsátás lehetőségéből (a hatályos szabályok szerint csak a többszörös visszaeső nem bocsátható próbára).

A különös visszaesővel szemben jelenleg alkalmazható hátrányos jogkövetkezmény, hogy

- kizárt a tevékeny megbánás alkalmazhatósága [Btk. 36. § (3) bekezdés a) pont],
- a büntetési tétel felső határa a felével emelkedik [Btk. 97. § (1) bekezdés], valamint

- a büntetés enyhítésére csak különös méltánylást érdemlő esetben van lehetőség [Btk. 97. § (2) bekezdés].

A többszörös visszaesővel szemben jelenleg alkalmazható hátrányos jogkövetkezmény, hogy

- kizárt a tevékeny megbánás alkalmazhatósága [Btk. 36. § (3) bekezdés a) pont],
- már a két évi szabadságvesztést is fegyházban kell végrehajtani [Btk. 42. § (3) bekezdés],
- kizárt annak a lehetősége, hogy a három évi szabadságvesztésnél nem súlyosabb büntetés fele részének a kitöltése után feltételes szabadságra bocsássák [Btk. 47. § (3) bekezdés],
- kizárt a próbára bocsátás alkalmazhatósága [Btk. 72. § (4) bekezdés],
- a büntetési tétel felső határa a felével emelkedik [Btk. 97. § (1) bekezdés], valamint
- a büntetés enyhítésére csak különös méltánylást érdemlő esetben van lehetőség [Btk. 97. § (2) bekezdés].

A Javaslat mindezek mellett kizárja a többszörös visszaesőket a szabadságvesztés végrehajtása felfüggesztésének és részbeni felfüggesztésének a lehetőségéből.

A Javaslat ezen túlmenően új elkövetői kategóriát vezet be, az erőszakos többszörös visszaesőt, amely a többszörös visszaesőkön belül speciális csoportot alkot. A Javaslat értelmében, aki mindhárom alkalommal személy elleni erőszakos bűncselekményt követ el, az újabb (tehát a harmadik) személy elleni erőszakos bűncselekmény elkövetése esetén a büntetési tétel alsó határa is emelkedik a Javaslatban meghatározott mérték szerint. Emellett a Javaslat értelmében az erőszakos többszörös visszaesővel szemben kizárt a feltételes szabadságra bocsátás, továbbá a büntetés még különös méltánylást érdemlő esetben sem enyhíthető. Mindezek mellett az erőszakos többszörös visszaesőre természetesen vonatkoznak a többszörös visszaesőkre előírt hátrányos jogkövetkezmények (pl. kizárt a próbára bocsátás alkalmazása, illetve kizárt a szabadságvesztés végrehajtásának felfüggesztése, illetve részbeni felfüggesztése). Eszerint az erőszakos többszörös visszaeső minden esetben végrehajtható szabadságvesztés büntetésben részesül, aminek hossza az elkövetett bűncselekménytől függ.

2. A Javaslat a szigorító rendelkezések körében fellép a legsúlyosabb bűncselekményt elkövetőkkel szemben is. Ennek megfelelően a Javaslat az életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntetendő bűncselekmények elkövetése esetére a jelenlegi tizenöt évről húsz évre emeli a határozott ideig tartó szabadságvesztés lehetséges felső határát.

3. A Javaslat a Btk. Általános Részét érintő szigorításokkal összhangban, a bűnözés hatékonyabb visszaszorítása érdekében a Btk. Különös Részében is súlyosítja a büntetőjogi jogkövetkezményeket.

A személy elleni bűncselekmények között a fegyverrel, vagy felfegyverkezve elkövetett bűncselekmények, jellegüknél fogva oly mértékben veszélyesek, olyan társadalomellenes beállítottságot tükröznek, ami szükségessé teszi e cselekmények büntetőjogi fenyegetettségének a szigorítását. A Javaslat a fegyveresen, illetve felfegyverkezve elkövetett támadások visszaszorítása érdekében szigorúbban lép fel ezen elkövetési módok ellen. A Javaslat szerint a jelenlegi szabályozáshoz képest újabb bűncselekmények esetén lesz büntetendő a fegyveres, illetve felfegyverkezve történő elkövetés, illetve a büntetési tételek is emelkednek egyes esetekben. A fentiek alapján a Javaslat értelmében súlyosabban minősül a személyi szabadság megsértésének büntette, a magánlaksértés büntette, a garázdaság büntette, az önbíráskodás büntette és a rablás büntette, ha fegyveresen vagy felfegyverkezve követik el.

4. A Javaslat az intézkedést végrehajtó rendőri és pénzügyőri állomány fokozottabb védelme érdekében módosítja a hivatalos személy elleni erőszak tényállását, és emeli az intézkedő rendőrrel vagy pénzügyőrrel szemben történő elkövetés büntetési tételét. Ez a rendelkezés, valamint a fegyveres elkövetés minősített esetként való megfogalmazása hatékony védelmet nyújthat a legnagyobb kockázatnak kitett hivatalos személyek, a rendőrök és a pénzügyőrök számára.

II. A sértettek fokozottabb büntetőjogi védelmét szolgáló rendelkezések

A Javaslat módosításainak a második csoportjába azok a rendelkezések tartoznak, amelyek következetesen érvényre juttatják az áldozatorientált kriminálpolitika azon törekvését, miszerint a büntetőjognak fokozottan kell védelmeznie a sértettek érdekeit. Ezek a rendelkezések szintén a kihirdetést követő 30. napon lépnek hatályba.

1. A Javaslat módosítja a jogos védelem szabályait és szélesebb védekezési jogot biztosít a megtámadottnak. A Javaslat kriminálpolitikai kiindulópontja az, hogy a jogtalan támadás elhárításának kockázatát a jogtalan támadónak kell viselnie, és a megtámadott elhárító cselekményét méltányosan kell megítélni. Erre tekintettel a Javaslat úgy rendelkezik, hogy a megtámadott nem köteles kitérni a jogtalan támadás elől. Ennek az az indoka, hogy a megváltozott társadalmi viszonyok között – különös tekintettel a családon belül elkövetett erőszakos cselekmények megváltozott megítélésére – nem tartható az a megtámadott védekezési jogát szűkítő korábbi ítélkezési gyakorlat, amely szerint a megtámadott köteles kitérni többek között a felmenő, a testvér, a házastárs, valamint az élettárs támadása elől, feltéve, hogy a kitérés lehetséges és veszélymentes.

A Javaslat a jogos védelem kriminálpolitikai céljait azzal is érvényre juttatja, hogy annak új, előrehozott alakzataként szabályozza az ún. megelőző jogos védelmet. E szabály a jövőben esetleg bekövetkező bűnelkövetés kockázatát a majdani jogtalan támadóra telepíti. A megelőző jogos védelem keretében a védekező, illetőleg más személye vagy javai elleni esetleges, majdani támadás megelőzése érdekében – a visszaélések elkerülése érdekében megfelelő garanciák mellett – védőberendezés vagy védekező eszköz alkalmazható.

2. A Javaslat hatékonyabb védelmet nyújt a védekezésre képtelen személyek számára. A Javaslat egyrészt az Általános Részben értelmező rendelkezésként meghatározza a védekezésre képtelen személy fogalmát, másrészt a Különös Részben minősített esetként súlyosabban rendeli büntetni az emberölés, a személyi szabadság megsértése, valamint az önbíráskodás esetében a védekezésre képtelen személy sérelmére elkövetett cselekményeket. Ezzel párhuzamosan a kifosztás esetében új elkövetési magatartásként határozza meg a Javaslat a védekezésre képtelen személytől, jogtalan eltulajdonítás végett történő dologelvételt.

3. A Javaslat – a tevékeny megbánás jelenlegi tárgyi hatályának érintetlenül hagyása mellett – a helyreállító igazságszolgáltatás szempontjaira és a büntetőjogi mediáció elmúlt két évének a gyakorlati tapasztalataira figyelemmel módosítja a tevékeny megbánás szabályozását. A hatályos rendelkezések túlzott mértékben összpontosítanak a bűncselekménnyel a „sértettnek okozott kár” megtérítésére, és emellett csak másodlagos szerepet engednek a bűncselekmény „káros következményei egyéb módon történő jóvátételének”. Ez a megfogalmazás előtérbe állítja a büntetőjogi mediáció pergazdaságossági szempontjait és a gyakorlatban a polgári jogi értelemben vett kártérítésre szorítja a helyreállító igazságszolgáltatás eszközeivel elérhető előnyöket. A büntetőjogi mediáció első évének gyakorlati tapasztalatait összegző hatásvizsgálat azt mutatta ki, hogy a közvetítői eljárásra utalt ügyek mintegy kétharmadában az elkövető által a sértettnek fizetett kártérítés volt a meghatározó elem. Emiatt jelenleg kiaknázatlan a büntetőjogi mediációban rejlő számos jóvátételi lehetőség, így többek között az elkövetői megbánás kifejezésre juttatása, a sértett, illetőleg az áldozat kiengesztelése, az okozott sérelemnek a sértett igényei szerint és a megelégedésére történő jóvátétele. A Javaslat a hatályos szabályozásnál szélesebb teret biztosít a sértetti érdekek figyelembe vételének. A büntetlenség többé nem az elkövető által a sértettnek teljesített kártérítés jellegű kifizetéshez kötődik. A Javaslat akkor szünteti meg a megbánást tanúsító és bűnösségét a vádemelésig beismerő elkövető büntethetőségét, ha a sértett által elfogadott módon és mértékben jóváteszi a bűncselekményével okozott sérelmet.

Azzal, hogy a Javaslat a tevékeny megbánásra vonatkozó rendelkezéseket úgy módosítja, hogy a vádemelésig ad lehetőséget az elkövető számára, hogy a bűncselekmény elkövetését beismerje a

jelenlegi jogalkalmazás bizonytalanságát kívánja kiküszöbölni, amely nem egységes abban, hogy a bírói szakban tett beismerő vallomás is megalapozza-e a közvetítői eljárás alkalmazását. A bizonytalanságok megszüntetése érdekében ezért a Javaslat kifejezetten úgy rendelkezik, hogy csak a vádemelésig tett beismerő vallomás esetében van helye tevékeny megbánásnak.

A Javaslat a fiatalkorúval szemben alkalmazható tevékeny megbánás szabályozását összhangba hozza a tevékeny megbánás Javaslat által módosított általános szabályaival. Fiatalkorúak esetében, a hatályos jog megoldásával egyezően, továbbra is az általánosnál kedvezőbb szabályok mellett alkalmazható a büntethetőséget megszüntető tevékeny megbánás: az öt évi szabadságvesztésnél nem súlyosabb büntetéssel fenyegetett személy elleni, közlekedési, valamint vagyon elleni bűncselekmények esetén lehetőség van a büntethetőséget megszüntető tevékeny megbánás alkalmazására.

III. A szankciórendszer reformja

A Javaslat alapvetően módosítja a Btk. szankciótani rendelkezéseit. Tekintettel arra, hogy ezek a módosítások több más törvény jelentős módosítását is igénylik, így e rendelkezések csak az új büntetés-végrehajtási kódexszel egy időben, 2010. július 1-jén lépnek hatályba. A pénzbüntetésre vonatkozó azon rendelkezések, amelyek nem kapcsolódnak szorosan a szankciórendszer reformjához azonban már 2010. január 1-jén hatályba lépnek.

A Javaslat csaknem teljesen felszámolja a hatályos Btk.-ban meglévő, a büntetési nemek együttes, illetve egymás mellett történő kiszabására vonatkozó korlátokat. Ezzel a hatályos Btk. által mellékbüntetésként szabályozott szankciók önálló alkalmazásának teljes körű megteremtésén túl a Javaslat megsokszorozza a büntetések és intézkedések lehetséges kombinációit. Ez egyrészt jelentősen kiterjeszti a bíró büntetés kiszabás során meglévő mérlegelési szabadságát, másrészt jobban szolgálja az elkövetők személyi viszonyait figyelembe vevő egyéniesítés lehetőségét.

A Javaslat emellett jelentősen emeli a kiszabható pénzbüntetés alsó és felső határát. A hatályos törvény szerint 3.000 és 10.800.000 forint között szabható ki pénzbüntetés, a Javaslat szerint 75.000 és 108.000.000 forint között. Az összegszerű emelés egyrészt megteremti a fokozatosságot a szabálysértési pénzbírság maximális összege (150.000 forint) és a pénzbüntetés minimuma között, másrészt hozzáigazítja a pénzbüntetés kiszabható összegét a megváltozott társadalmi és piacgazdasági viszonyokhoz. Tekintettel arra, hogy a megemelt pénzbüntetés az elkövetők egy része számára jelentős anyagi terhet jelenthet, a Javaslat lehetővé teszi azt, hogy a bíróság a pénzbüntetést kiszabó határozatában akként rendelkezzen, hogy az elkövető a pénzbüntetést legfeljebb két éven belül havi részletekben fizesse meg.

A Javaslát a pártfogó felügyelet magatartási szabályait új, közösségi munka-típusú elemmel bővíti. Az ún. „intenzív” pártfogó felügyelet alatt álló személy a közösség javára munkát teljesít, amit a Javaslát formailag a pártfogó felügyeletre vonatkozó rendelkezéseken belül, magatartási szabályként határoz meg. Ezzel a szabályozással a Javaslát ésszerűen és koherensen kapcsolja össze a közösség javára teljesített hasznos munkavégzés kötelezettségét az életvitel szervezésének egyéb, a pártfogás keretében igénybe vehető módozataival.

A Javaslát érvényesíti azt a korszerű kriminálpolitikai törekvést, hogy a bíróság csak akkor szabjon ki végrehajtandó szabadságvesztés büntetést, ha a büntetés céljai másképpen nem érhetőek el. A nemzetközi tapasztalatok alapján e kriminálpolitikai célkitűzés a leghatékonyabban a szabadságvesztés végrehajtásának részbeni, illetve teljes felfüggesztésének lehetővé tételével valósítható meg. A Javaslát ezért bevezeti a szabadságvesztés végrehajtása részbeni felfüggesztésének a lehetőségét. Ez nagyobb differenciálást tesz lehetővé az ítékezés során, és a büntetés jobb egyéniesítését szolgálja.

RÉSZLETES INDOKOLÁS

Az 1. §-hoz

A Javaslát úgy módosítja az alkalmatlan kísérlet szabályozását, hogy az alkalmatlan tárgyon, illetve alkalmatlan eszközzel történő elkövetés mellett utal az alkalmatlan módon történő elkövetésre is. A hatályos törvény szerint alkalmatlan kísérlet esetén az elkövető tévesen feltételezi azt, hogy a tárgy vagy az eszköz alkalmas a bűncselekmény megvalósítására, holott az valójában alkalmatlan, illetve lehet, hogy az elkövető a bűncselekmény megvalósítására alkalmas tárgyat, vagy eszközt választ, de ezeket alkalmatlan módon használja fel. A Csemegi-kódex nem rendelkezett kifejezetten az alkalmatlan kísérletről, hanem a „véghezvitel megkezdése” – mai terminológiánk szerint az elkövetési magatartás kifejtése – akadályaként értelmezte az alkalmatlan eszközzel, alkalmatlan, illetőleg nem létező tárgyon elkövetett kísérletet. A Csemegi-kódex sem értékelte tehát külön az alkalmatlan módon elkövetett kísérletet, és ez a szemlélet jut kifejezésre a jelenleg hatályos szabályozásban is, amely csupán az alkalmatlan eszközzel, illetve alkalmatlan tárgyon elkövetett kísérletről szól.

A hatályos törvény alapján kialakult ítélkezési gyakorlat azonban nem egyöntetű az alkalmatlan módon elkövetett kísérlet elbírálásában. A gyakorlat egy része az elkövetés módjának alkalmatlanságát az alkalmatlan eszköz fogalmi körébe vonja, azaz az elkövetés alkalmatlanságát úgy értékeli, mint az egyébként más adottságok, eltérő feltételek mellett alkalmas eszköznek az adott körülmények közötti alkalmatlanságát. Az ítélkezési gyakorlat másik része azonban azt az álláspontot követi, hogy az eszköz alkalmatlanságához fogalmilag elengedhetetlen, hogy azt valamilyen módon alkalmazzák. Ezért az eszköz alkalmazási módja nem állítható szembe az eszköz alkalmatlan voltával. Következésképpen az ítélkezési gyakorlat egy része ilyenkor megállapítja a felelősségét.

A jogalkalmazás bizonytalanságát a Javaslát azzal küszöböli ki, hogy az alkalmatlan módon elkövetett kísérletet az alkalmatlan kísérlet fogalmi körében önállóan nevesíti.

A 2-3. §-hoz

A közvetett tettes fogalmát a joggyakorlat alakította ki, és évtizedek óta alkalmazza. A jogbiztonság és a normavilágosság azonban megköveteli, hogy a Btk. határozza meg a tettesség alapvető szabályait. A Javaslát ezért új rendelkezésként meghatározza a közvetett tettesség szabályait.

Közvetett tettesség akkor jön létre, ha a tettes egy másik személyt „eszközként” használ fel a szándékos bűncselekmény elkövetéséhez. A közvetett tettes olyan személyt használ fel a szándékos

bűncselekmény tárgyi tényállási elemeinek a megvalósítására, aki e szándékos bűncselekmény miatt azért nem vonható felelősségre, mert nála hiányoznak az elkövetővé váláshoz szükséges alanyi feltételek. Ezen alanyi feltételek a közvetett tettesnél állnak rendelkezésre. A közvetett tettesség különböző változatai közül leggyakoribb az az eset, amikor a tettes gyermekkorú, tehát nem büntethető személyt használ fel a bűncselekmény tárgyi tényállási elemeinek a megvalósításához. Emellett a töretlen ítélkezési gyakorlat a közvetett tettesség körébe vonja azt is, ha a bűncselekményt kóros elmeállapotú, illetve kényszer vagy fenyegetés hatása alatt lévő személlyel valósítják meg.

Végezetül a közvetett tettességnek minősül az is, ha a bűncselekményt olyan személlyel valósítják meg, aki tévedésben van. Ha a tévedésben levő személy tévedését gondatlansága okozta, és a törvény a gondatlan elkövetést is büntetni rendeli, akkor büntethető lesz mind a közvetett tettes, mind a gondatlansága miatt tévedésben lévő személy. A közvetett tettes azért a szándékos bűncselekményért fog felelni, amit a tévedésben lévő személlyel valósított meg, a tévedésben lévő személy pedig azért a gondatlan bűncselekményért, amit elkövetett. Mindezt a Javaslat a normaszöveg megfogalmazásában egyértelműen kifejezésre juttatja azon rendelkezés megállapításával, miszerint közvetett tettesség esetén a tévedésben lévő felhasznált személy azért a szándékos bűncselekményért nem büntethető, amit az őt felhasználó személy vele megvalósított. Ez azonban a gondatlan bűncselekményért nem zárja ki a tévedésben lévő személy felelősségét.

A 4. §-hoz

1. A Javaslat a jogos védelem szabályainak módosítása körében abból az alapelvből indul ki, hogy a jogtalan támadás elhárításának kockázatát a jogtalan támadónak kell viselni, és a megtámadott elhárító cselekményét méltányosan kell megítélni.

Ennek a kiindulópontnak megfelelően a Javaslat újraszabályozza az ijedtség vagy a menthető felindulás okozta túllépés eseteit. A hatályos Btk. szerint, aki az elhárítás szükséges mértékét azért lépi túl, mert azt ijedtségből vagy menthető felindulásból képtelen felismerni, nem büntethető. Ha azonban az ijedtség vagy a menthető felindulás az elkövetőt csupán korlátozza az elhárítás szükséges mértékének felismerésében, akkor büntethető, a büntetése azonban korlátlanul enyhíthető.

Ezt a differenciálást szünteti meg a Javaslat azzal, hogy nem tesz különbséget aközött, hogy az ijedtség vagy a menthető felindulás kizárta vagy csupán korlátozta a védekezőt abban, hogy felismerje az elhárítás szükséges mértékét. A Javaslat értelmében tehát nem büntethető, aki ijedtségből vagy a menthető felindulásból lépi túl az elhárítás szükséges mértékét. Az ijedtség vagy

menthető felindulás továbbra is szubjektív büntethetőséget kizáró ok, amely azonban a beszámítási képességre gyakorolt tényleges hatásától függetlenül minden esetben kizárja a büntethetőséget.

A korlátlan enyhítésre vonatkozó szabály eltörlésével a Javaslat azt kívánja előmozdítani, hogy a bírói gyakorlat a büntethetőséget kizáró jogos védelem körébe vonja azokat az eseteket, amelyekért a hatályos rendelkezések alapján csak korlátlan enyhítésre van lehetőség. A Javaslat alapján tehát a hatályos szabályozással szemben akkor is felmentő ítélet hozható, ha az ijedtség vagy a menthető felindulás az elkövetőt csupán korlátozta az elhárítás szükséges mértékének felismerésében.

2. A Javaslat – a hatályos Btk.-tól eltérően – kifejezetten leszögezi, hogy a megtámadottnak nincs kitérés kötelezettsége. A korábbi ítélkezési gyakorlat elsősorban a felmenő, a testvér, a házastárs, az élettárs, a gyermekkorú személy, a terhes nő és a láthatóan kóros elmeállapotú személy támadásával szemben kívánta meg a megtámadottól, hogy a támadás elől térjen ki, feltéve, hogy a kitérés lehetséges és veszélymentes. A legújabb ítélkezési gyakorlat azonban egyre szűkítette a kitérés kötelezettség értelmezését, így különösen a lemenőnek a felmenővel szembeni ilyen kötelezettségét nem állapította meg. A mai társadalmi viszonyok között – különös tekintettel a családon belül elkövetett erőszakos cselekmények megváltozott megítélésére – már nem állja meg a helyét a korábbi, a megtámadott védekezési jogát szűkítő ítélkezési gyakorlat. A jövőbeli ítélkezés számára egyértelmű iránymutatást ad a Javaslat azzal, hogy a továbbiakban nem követeli meg a megtámadottól a támadás előli menekülést.

Az 5. §-hoz

A jelenlegi ítélkezési gyakorlat szerint nem áll fenn jogos védelmi helyzet, ha valaki a saját vagy más személye, vagy javai elleni esetleges jövőbeli támadás megelőzése érdekében olyan védőberendezést alkalmaz, amely a támadónak sérülést okozhat. A Javaslat a jogos védelem kriminálpolitikai céljának hangsúlyosabb előtérbe állítása érdekében kifejezetten megengedi az ilyen eszköz alkalmazását. A Javaslat ezért a jogos védelem körében új rendelkezésként szabályozza az ún. megelőző jogos védelmet. A Javaslat értelmében nem a védekezőnek kell viselnie a jogos védelem jelenlegi szabályai szerint nem, vagy csak aránytalan nehézségek árán védelmezhető javak (például a tulajdonos szokásos tartózkodási helyétől távol lévő ingatlan) elleni jogtalan támadás eshetőségének a kockázatát.

A megelőző jogos védelem olyan jogtalan támadás megelőzésére irányul, amely a jövőben a védekező vagy más személye vagy javai ellen irányulhat. A megelőző jogos védelem szabálya a jogos védelemtől eltérően nem utal a védendő értékek között a saját, illetve mások személye és javai mellett a közérdekre. Ezzel a Javaslat kifejezi azt, hogy a megelőző jogos védelem csak abban

a szűkebb körben értékelhető, ha ténylegesen személyek vagy javak elleni támadás veszélye áll fenn.

A jogtalan támadás ismérveivel kapcsolatban a jogos védelemre vonatkozó általános szabályok itt is irányadóak. A jogos védelmi helyzettől eltérően itt azonban a jogtalan támadással nem elhárító cselekmény áll szemben, hanem megelőző jogos védelmi eszköz alkalmazása.

A megelőző jogos védelem csupán akkor zárja ki a büntetendőséget, ha három feltétel együttesen érvényesül. A megelőző védelmi eszköz alkalmazása egyrészt nem lehet az élet kioltására alkalmas. További feltétel, hogy a megelőző védelmi eszköz alkalmazása folytán a jogtalan támadó szenvedjen sérelmet. A megelőző védelmi eszköz alkalmazójával szemben az is követelmény, hogy az adott helyzetben minden tőle elvárhatót tegyen meg a sérelem elkerülése érdekében.

A Javaslat ésszerű korlátokat állít a lehetséges védelmi eszközök alkalmazása útjába a szélsőséges esetek elkerülése érdekében. Az élet kioltására alkalmas védelmi eszköz használata (így például szűrő, vágó fegyver, lőfegyver automatikus működésbe hozatala, vagy nagy erősségű, illetőleg magas feszültségű áram alkalmazása) nem eredményezhet büntetlenséget. Az élet kioltására alkalmas eszköz fogalma nem ismeretlen a magyar büntetőjogban, a Btk. 137. § 4. pont *b)* alpontjában szereplő, „felfegyverkezve” fogalom is használja azt.

A megelőző jogos védelem során maga a védekező is kockázatot vállal. Nem zárható ki ugyanis az, hogy a jogtalan támadás végül nem következik be, ám az annak eshetőségére történő védekező felkészülés mégis büntetőjogilag tilalmazott eredményre vezet, így például nem a jogtalan támadót éri sérelem, hanem egy vétlen személyt. Jogtalan támadás hiányában a megelőző jogos védelem kockázatát a védekezőnek kell viselnie, ami azt jelenti, hogy ha a védelmi eszköz vétlen személynek okoz sérelmet, e sérelem gondatlanságból történt okozásáért (például testi sértés, vagy foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés gondatlan vétsége miatt) a védekező felel.

Végezetül a Javaslat előírja a védekező fél számára azt a kötelezettséget, hogy a sérelem elkerülése érdekében az adott helyzetben minden tőle elvárhatót megtegyen. Ez a kötelezettség teljesíthető például a jogtalan támadás esetleges következményire a figyelmet közvetlen, vagy közvetett módon felhívó valamely jelzés (felirat, ábrázolás, fény-, vagy hangjelzés) alkalmazásával. A „tőle elvárhatóság” fogalma nem ismeretlen a magyar büntetőjogban, a gondatlanság egyik formája, a hanyagság is (Btk. 14. §), valamint a segítségnyújtás elmulasztása tényállása (Btk. 172. §) is használja. A „tőle elvárhatóság” minden esetben az ügy egyedi körülményei szerint állapítható meg. Az „adott helyzetben” elvárhatóság pedig azt fejezi ki, hogy nem csupán a védekező személye, hanem a választott eszköz is befolyásolja, hogy milyen módon kell a védekezőnek a sérelem elkerülése érdekében mindent megtennie. Mindezek alapján tehát a bíróságnak azt is vizsgálnia kell, hogy a védekező minden tőle elvárhatót, és minden tőle az adott helyzetben elvárhatót megtett-e a sérelem elkerülése érdekében.

A 6. §-hoz

A Javaslat a jogos védelemmel párhuzamosan újraszabályozza az ijedtség vagy a menthető felindulás okozta túllépés eseteit a végszükség körében is. A hatályos Btk. szerint, aki azért okoz akkora vagy nagyobb sérelmet, mint amelynek elhárítására törekedett, mert ijedtségből vagy menthető felindulásból képtelen felismerni a sérelem nagyságát, nem büntethető. Ha azonban az ijedtség vagy a menthető felindulás az elkövetőt csupán korlátozza a sérelem nagyságának felismerésében, akkor büntethető, a büntetése azonban korlátlanul enyhíthető.

Ezt a differenciálást szünteti meg a Javaslat azzal, hogy nem tesz különbséget aközött, hogy az ijedtség vagy a menthető felindulás kizárta vagy csupán korlátozta a végszükségben lévő abban, hogy felismerje a sérelem nagyságát. A Javaslat értelmében tehát nem büntethető, aki ijedtségből vagy menthető felindulásból okoz akkora vagy nagyobb sérelmet, mint amelynek elhárítására törekedett. Az ijedtség vagy menthető felindulás tehát továbbra is szubjektív büntethetőséget kizáró ok, amely azonban a beszámítási képességre gyakorolt tényleges hatásától függetlenül minden esetben kizárja a büntethetőséget.

A korlátlan enyhítésre vonatkozó szabály eltörlésével a Javaslat azt kívánja előmozdítani, hogy a bírói gyakorlat a büntethetőséget kizáró végszükség körébe vonja azokat az eseteket, amelyekért a hatályos rendelkezések alapján csak korlátlan enyhítésre van lehetőség. A Javaslat alapján tehát a hatályos szabályozással szemben akkor is felmentő ítéletet kell hozni, ha az ijedtség vagy a menthető felindulás az elkövetőt csupán korlátozta a sérelem nagyságának felismerésében.

A 7. §-hoz

A sértetti érdekek hatékonyabb érvényesülése érdekében a Javaslat a helyreállító igazságszolgáltatás szempontjaira figyelemmel módosítja a tevékeny megbánás szabályait.

1. A Javaslatban foglaltak szerint tevékeny megbánás alkalmazásának a vádemelésig megtett beismerés esetén van helye. A terhelt beismerésének ki kell terjednie a bűnösség elismerésére is. A ténybeli beismerés önmagában, a bűnösség elismerése hiányában aligha fejezi ki az elkövető őszinte megbánását. A teljes beismerés feltételül szabása azt akadályozza meg, hogy valódi büntudat és megbánás hiányában, pusztán taktikai megfontolások alapján kezdeményezze a terhelt az ügyének közvetítői eljárására utalását. Amennyiben a terhelt a vádemelésig teljes, a bűnösségre is kiterjedő beismerő vallomást tett, az ügyész dönthet úgy, hogy közvetítői eljárásra utalja az ügyet. A sikeres közvetítés esetén a bűnügy még a vádemelést megelőzően, ügyészi szakban lezárul

az eljárás tevékeny megbánás miatti ügyészi megszüntetésével. Ha a vádemelést megelőzően a terhelt beismerő vallomást tett, akkor az ügyet a bíróság is közvetítői eljárásra utalhatja. Ebben az esetben a sikeres mediációt követően a bíróság szüneti meg tevékeny megbánás miatt az eljárást.

Ezzel az új rendelkezéssel a Javaslat a jelenlegi jogalkalmazás bizonytalanságát kívánja kiküszöbölni, amely a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 221/A. § (3) bekezdés b) pontjára tekintettel nem egységes annak megítélésében, hogy a vádemelés után, azaz a bírói szakban tett beismerés is megalapozza-e a közvetítői eljárást, illetve a tevékeny megbánás alkalmazását. A Be. 221/A. § (3) bekezdés b) pontja a közvetítői eljárás feltételeivel kapcsolatban kifejezetten úgy rendelkezik, hogy annak csak gyanúsítottai beismerés esetén van helye. Azzal, hogy a Be. gyanúsítottról és nem vádlottról beszél, kifejezésre juttatja azt a jogalkotói szándékot, hogy közvetítői eljárásra csak akkor utalhatják az ügyet, ha az elkövető megbánta cselekményét és ezt az ügy legkorábbi szakaszában a beismerésével ki is fejezte. Ezzel a jogalkotó a Be. szabályain keresztül azt akarja megakadályozni, hogy a beismerés és a közvetítői eljárás pertaktikai eszközzé váljon. A bizonytalanságok megszüntetése érdekében ezért a Javaslat kifejezetten úgy rendelkezik, hogy csak a vádemelésig tett beismerő vallomás esetében van helye tevékeny megbánásnak.

2. A tevékeny megbánás alkalmazásának feltétele a közvetítői eljárásban való részvétel. A közvetítői eljárás önkéntességen alapul. Közvetítői eljárásra csak akkor kerül sor, ha azt a sértett és az elkövető egyaránt kéri.

3. A tevékeny megbánás további feltétele a bűncselekménnyel okozott sérelemnek a sértett által elfogadott módon és mértékben történő jóvátétele. A Javaslat ezzel egyértelművé teszi, hogy a tevékeny megbánás elengedhetetlen feltétele a beismerés mellett a jóvátétel módjában való megegyezés és maga a jóvátétel. Jóvátétel alatt bármilyen, a sértett által elfogadott módon és mértékben meghatározott szolgáltatást kell érteni. Így például jóvátétel a bocsánatkérés, az összefirkált házfal lefestése, a feldúlt kert felásása, stb. Természetesen a szélesebb értelemben vett jóvátétel körébe tartozik az okozott kárnak a sértett részére a sértett által elfogadott módon és mértékben történő megtérítése is, ami lehet akár részbeni kártérítés, vagy járadékfizetésben való megegyezés. Fontos azonban rámutatni arra, hogy a tevékeny megbánásnak nem elsődleges célja a pénzügyi kiegyenlítés, ez csupán az egyik lehetséges jóvátételi cselekmény. A Javaslat akkor szüneti meg a megbánást tanúsító és bűnösségét a vádemelésig beismerő elkövető büntethetőségét, ha a sértett által elfogadott módon és mértékben jóváteszi a bűncselekményével okozott sérelmet

4. A Javaslattal emellett egy ponton bővíti a tevékeny megbánást kizáró okokat. A hatályos szabályozás szerint előfordulhat, hogy az elkövető sorozatos bűnisméltése során több alkalommal is részt vesz közvetítói eljárásban, és vele szemben megszüntetik a büntetőeljárást, vagy a korlátlanul enyhítik a büntetést. Ennek a gyakorlatnak a megakadályozása érdekében a Javaslattal kizárja a tevékeny megbánás alkalmazását arra az esetre, ha az elkövető korábban szándékos bűncselekménye miatt már részt vett közvetítói eljárásban és ennek eredményeként vele szemben az eljárás megszüntetésére vagy a büntetés korlátlan enyhítésére sor került. A Javaslattal azonban arányos időbeli korlátot szab a kizárásnak amikor úgy rendelkezik, hogy csupán akkor kizárt a tevékeny megbánás alkalmazása, ha a korábbi tevékeny megbánás ügyében hozott ügydöntő határozat jogerőre emelkedésétől az újabb szándékos bűncselekmény elkövetéséig még nem telt el két év.

A 8. §-hoz

A Javaslattal a hatályos Btk.-hoz képest differenciáltabb szankcionálási rendszer kialakítására törekszik; az a célja, hogy az alkalmazandó szankciók típusa, súlya, szigora jobban illeszkedjen a bűncselekmény súlyához, jellegéhez és az elkövető személyi körülményeihez. A differenciálás megteremtését szolgálja a büntetések kombinált alkalmazásának rugalmasabbá tétele.

1. A Javaslattal csaknem teljesen felszámolja a hatályos Btk.-ban meglévő, a büntetések együttes, illetve egymás helyett történő kiszabására vonatkozó korlátokat. A Javaslattal ugyan megtartja a büntetésekben belül a hatályos szabályozás szerinti felosztást fő- és mellékbüntetésekre, de a főbüntetések helyett a büntetések elnevezést használja. Erre azért van szükség, mert a főbüntetés elnevezés indokolatlanná válik a büntetések variációs lehetőségeinek szélesítésével.

2. A Javaslattal a következő büntetési nemeket különbözteti meg: szabadságvesztés, közérdekű munka, pénzbüntetés, foglalkozástól eltiltás, járművezetéstől eltiltás, kiutasítás. Eszerint a korábban mellékbüntetésnek számító foglalkozástól eltiltás, járművezetéstől eltiltás és kiutasítás a Javaslattal értelmében büntetésnek minősül, és ekképpen önállóan is kiszabható. Ebből következően felesleges a Btk. 88. §-a szerinti büntetés-kiszabási szabály, így a Javaslattal hatályon kívül helyezi a főbüntetés helyett alkalmazott mellékbüntetésre vonatkozó rendelkezéseket.

A jelenlegi mellékbüntetések közül kettő továbbra is mellékbüntetésként marad fenn, a közügyektől eltiltás és a kitiltás. Ezek a hatályos Btk. szerint is, és a Javaslattal alapján is kizárólag járulékos szankciók. A Javaslattal emellett megszünteti a pénzmellékbüntetést tekintettel arra, hogy a pénzbüntetés a Javaslattal értelmében önállóan és más büntetés mellett is kiszabható.

3. A hatályos Btk. által mellékbüntetésként szabályozott szankciók önálló alkalmazásának teljes körű megteremtésén túl a (3) bekezdés a kisebb tárgyi súlyú bűncselekmények esetében általános jelleggel lehetővé teszi szabadságvesztés helyett más szankciófajta alkalmazását. A Javaslat értelmében ugyanis, ha a bűncselekmény büntetési tételének felső határa három évi szabadságvesztésnél nem súlyosabb, akkor szabadságvesztés helyett egy vagy több más büntetés is kiszabható. A Javaslat tehát a különös részi bűncselekmények absztrakt fenyegetettségi fokától függően teszi lehetővé szabadságvesztés helyett más büntetés önálló vagy további büntetéssel, illetve büntetésekkel együtt történő kiszabását.

4. A (4) bekezdés rendelkezik a büntetések – az (5)-(6) bekezdésben foglaltak szerint csak szűk körben korlátozott – egymás mellett történő kiszabásának a lehetőségeiről. A Javaslat ezzel a büntetések egymás mellett történő kiszabásának szinte korlátlan lehetőségét adja az ítélőbíró kezébe. Lehetővé válik többfajta eltiltást tartalmazó büntetés (például foglalkozástól eltiltás és járművezetéstől eltiltás) együttes kiszabása, sőt, ezek közül bármelyik, de akár a kettő együtt is kiszabható pénzbüntetéssel kombinálva. A Javaslat ilyen módon megteremti a szabadságvesztés büntetések olyan reális alternatíváit, amelyek adott esetben a szabadságelvonásnál nagyobb mértékű tényleges joghátrányt jelentenek.

Természetesen továbbra is lehetséges lesz bármelyik eltiltást tartalmazó büntetés önállóan, illetve szabadságvesztés, vagy közérdekű munka büntetés mellett történő kiszabása. A Javaslat a hatályos jog adta lehetőségeket meghaladó mértékben szolgálja az egyéniesítést és a differenciált büntetéskiszabást.

5. Mivel a (3) bekezdés a kizárólag vagy alternatívan szabadságvesztéssel büntetendő cselekmények tekintetében teszi lehetővé más büntetés kiszabását, ezért erre a kizárólag pénzbüntetéssel büntetni rendelt cselekmények esetében nincs lehetőség. Ezt az (5) bekezdés külön rendelkezése kifejezetten ki is mondja.

A Btk. Különös Része nyolc bűncselekményt rendel kizárólag pénzbüntetéssel büntetni. Ezek a cselekmények az alábbiak: sajtórendészeti vétség (213. §); földmérési jel megrongálása (215. §); magántitok megsértésének alapesete [177. § (1) bek.]; levéltitok megsértésének alapesete [178. § (1) bek.]; önkényuralmi jelképek használatának alapesete [269/B. § (1) bek.]; közokirat-hamisítás gondatlan alakzata [274. § (3) bek.]; árdragítás gondatlan alakzata [301. § (4) bek.]; készpénz-helyettesítő fizetési eszköz hamisítás gondatlan alakzata [313/B. § (3) bek.]. E bűncselekményeknek az elkövetői a (4) bekezdés alapján továbbra is csak pénzbüntetéssel lesznek büntethetőek.

6. A (6) bekezdés állapítja meg a büntetések együttes alkalmazása alóli további kivételeket. Így szabadságvesztés mellett – e büntetés jellegénél fogva – nem lehet közérdekű munkát elrendelni, kiutasítás mellett pedig nem szabható ki közérdekű munka vagy pénzbüntetés.

A 9. §-hoz

A Javaslat az életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntetendő bűncselekmények elkövetése esetére a jelenlegi tizenöt évről húsz évre emeli a határozott ideig tartó szabadságvesztés lehetséges felső határát.

Ennek az az indoka, hogy problémát jelent az ítélkezés számára a határozott ideig tartó szabadságvesztés jelenleg leghosszabb tizenöt éves tartama és az életfogytig tartó szabadságvesztésből történő feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi húsz éves időpontja között a hatályos szabályozás eredményeként kialakult szakadék. A Javaslat megszünteti ezt a szakadékot azzal, hogy húsz évre emeli az életfogytig tartó szabadságvesztéssel is fenyegetett bűncselekmények miatt kiszabott határozott tartamú szabadságvesztés leghosszabb tartamát.

Ezzel a rendelkezéssel a Javaslat egyrészt szélesíti a bíróság egyéniesítési lehetőségét, másrészt szigorít is, hiszen a jövőben, amennyiben a bíróság nem látja indokoltnak az életfogytiglani szabadságvesztés kiszabását, az egyes kiemelkedően súlyos bűncselekményt elkövető személyeket a határozott ideig tartó szabadságvesztés jelenlegi generális maximumánál akár öt évvel hosszabb tartamú határozott ideig tartó szabadságvesztésre is ítélni.

A 10. §-hoz

A Javaslat szűkíti a feltételes szabadságra bocsátás kedvezményében részesülők körét, ami jelentős szigorítást jelent. A hatályos törvény három esetben zárja ki a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét. Egyrészt akkor, amikor az elítélt a szabadságvesztés büntetésre ítéletét követően, a végrehajtás befejezése előtt követette el az újabb szándékos bűncselekményt, másrészt akkor, ha az elítélt a szabadságvesztésből legalább két hónapot még nem töltött ki, harmadrészt akkor, ha az elítélt a bűncselekményt bünszervezetben követte el.

A Javaslat két újabb esettel bővíti a kizáró okok körét. A Javaslat értelmében kizárt a feltételes szabadság kedvezményéből az erőszakos többszörös visszaeső, valamint az az elítélt is, aki nem kezdi meg önként a szabadságvesztés büntetését. Az erőszakos többszörös visszaesőkre vonatkozó szigorúbb szabályok alkotmányosan, jogállami eszközökkel válaszolnak a büntetőjogi tilalmak ismételt, tudatos megszegésére. Az erőszakos többszörös visszaesőknek a feltételes szabadságra

bocsátásból történő kizárását az elkövetett bűncselekmények személy ellen irányuló, erőszakos jellege, illetve az elítélt életvezetése indokolja.

Emellett az utóbbi időben jelentősen csökkent a végrehajtandó szabadságvesztést önként megkezdők aránya. Az elítéltek jelentős hányada körözéssel kerül kézre, és azt követően kezdi meg a büntetés letöltését. Az új szabály azt juttatja kifejezésre, hogy a büntetés végrehajtása során tanúsított kifogástalan magatartás magában foglalja a szabadságvesztés önkéntes megkezdését is.

A 11. §-hoz

A Javaslat bővíti a feltételes szabadság megszüntetésének kötelező eseteit. A Btk. jelenleg arra az esetre rendeli megszüntetni a feltételes szabadságot, ha az elítéltet az annak tartama alatt elkövetett bűncselekménye miatt ítélik végrehajtandó szabadságvesztésre. Ezzel szemben a Javaslat akként rendelkezik, hogy a feltételes szabadságot meg kell szüntetni minden olyan, a feltételes szabadság tartama alatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélest eredményező bűncselekmény miatt, amit az elítélt akár az ítélet jogerőre emelkedését megelőzően, akár azt követően követett el. Ilyen lehet a büntetőeljárás ideje alatt elkövetett bűncselekmény, a jogerős elítélés és a büntetés végrehajtásának megkezdése között eltelt időben, illetőleg a büntetés végrehajtásának befejezését megelőzően elkövetett bűncselekmény.

A 12. §-hoz

A Javaslat fenntartja azt a hatályos szabályt, amely kizárja a feltételes szabadság megkezdését abban az esetben, ha az elítélt folyamatosan tölt összbüntetésbe nem foglalható szabadságvesztéseket, és ezek közül egy vagy több szabadságvesztésből feltételes szabadságra bocsátják, ha eközben még más szabadságvesztés büntetést tölt. A Javaslat új rendelkezésként rögzíti azonban azt, hogy ezt a szabályt a közérdekű munka, illetve a pénzbüntetés helyébe lépő szabadságvesztés esetén is alkalmazni kell.

A 13. §-hoz

A Javaslat követi az európai országok többségében már alkalmazott azon megoldást, amely szerint a közérdekű munka tartamát nem napokban, hanem órákban kell meghatározni. Ezzel párhuzamosan a Javaslat meg is emeli a közérdekű munka mértékét: a jelenleg egy nap és ötven nap közötti tartam helyett 42 órától 300 óráig terjedő tartamú közérdekű munka szabható ki.

Tekintettel arra, hogy a büntetés-végrehajtási szabályok meghatározzák, hogy a közérdekű munkát naponta hány órában kell végezni, így ezt a Javaslát nem rögzíti. A büntetések és az intézkedések végrehajtásáról szóló 1979. évi 11. törvényerejű rendelet (a továbbiakban: Bv. tvr.) 61. § (2) bekezdése értelmében a közérdekű munka végrehajtása során a napi munkaidő legalább négy óra, legfeljebb nyolc óra.

A 14. §-hoz

Mivel a Javaslát napok helyett órákban határozza meg a kiszabható közérdekű munka tartamát, így a közérdekű munka el nem végzése esetén szükséges átváltoztatás szabályait is ehhez kell igazítani. A Javaslát értelmében hat órai el nem végzett közérdekű munka felel meg egy napi szabadságvesztésnek, ha pedig az el nem végzett közérdekű munka órákban kifejezett tartama nem osztható hattal, akkor a maradék töredékórák is egy napi szabadságvesztésnek felelnek meg.

A Javaslát a hatályos Btk.-hoz hasonlóan rögzíti, hogy a közérdekű munka helyébe lépő szabadságvesztés két hónapnál rövidebb is lehet. Ennek a szabálynak az ismételt kimondást mindössze a szakasz szerkezeti átalakítása indokolja.

A 15. §-hoz

1. A Javaslát jelentős mértékben megemeli a pénzbüntetés egy napi tételének legkisebb és legmagasabb összegét. A hatályos Btk. szerint 3.000 és 10.800.000 forint közötti összegű pénzbüntetés szabható ki. A jelenlegi 3.000 forintos minimum irreális, súlytalan jogkövetkezménye a bűncselekmény elkövetésének. Jelentősebb gazdasági bűncselekmények esetén a pénzbüntetés jelenlegi maximuma sem kielégítő. A Javaslát értelmében ezért a pénzbüntetés egy napi tételének legkisebb összege 100 forintról 2.500 forintra, a legnagyobb összege pedig 20.000 forintról 200.000 forintra emelkedik. A Javaslát azonban változatlanul hagyja a napi tételek számát (továbbra is minimum 30, maximum 540 napi tétel szabható ki). Mindezek alapján a Javaslát szerint a pénzbüntetés kiszabható legkisebb összege 3.000 forintról 75.000 forintra, legmagasabb összege pedig 10.800.000 forintról 108.000.000 forintra nő.

A pénzbüntetés összegének felemelésekor a Javaslát figyelemmel van egyfelől a megváltozott társadalmi és a piaczgazdasági viszonyokra, másfelől a jogrendszeren belüli arányosságra. A Javaslát a pénzbüntetés alsó határának 75.000 forintra emelésével megteremti a fokozatosságot a szabálysértési pénzbírság maximális összege (150.000 forint) és a pénzbüntetés minimuma között. Emellett a Javaslát a bíróság mérlegelési jogkörét is szélesíti, és lehetővé teszi, hogy a pénzbüntetés akár a közepes súlyú bűncselekmények esetében a szabadságelvonás valós alternatívájaként

működjön. Emellett a Javaslat lehetővé teszi azt is, hogy amennyiben nem lehet elkerülni (az akár végrehajtásában felfüggesztett, vagy részben felfüggesztett) szabadságvesztés kiszabását (például komolyabb értékre elkövetett pénzügyi, gazdasági bűncselekmények esetén), akkor a szabadságvesztés mellett jelentős összegű pénzbüntetést is ki lehessen szabni.

2. A megemelt összegű pénzbüntetés az elítéltek egy részének jelentős anyagi terhet jelenthet. Ezért a Javaslat lehetővé teszi a bíró számára a pénzbüntetést kiszabó határozatban annak előírását, hogy – az elkövető vagyoni, jövedelmi viszonyaira tekintettel – a pénzbüntetés legfeljebb két éven belül havi részletekben kerüljön megfizetésre.

Ez a részletfizetés nem azonos a Be. 592. §-ában szabályozott részletfizetés engedélyezésével. A Be. hivatkozott szakasza szerint az elítéltnak magának kell valószínűsíteni, hogy a pénzbüntetés egy összegben való megfizetése magának vagy tartásra szoruló hozzátartozóinak a büntetés célján túlmenő jelentős anyagi nehézséget okozna. Emellett a Be. szabálya szerint a részletfizetés hat hónapig, rendkívüli körülmények esetén is csak maximum egy évig terjedhet.

Ezzel szemben a Javaslat új szabálya szerint a részletfizetést a bíróság hivatalból maga állapítja meg a terhelt körülményeire tekintettel legfeljebb két évig terjedő időre. Az ügydöntő határozatban engedélyezett részletfizetés csupán lehetőség az elítélt számára, aki dönthet úgy is, hogy a pénzbüntetést egy összegben fizeti meg. A Javaslat új rendelkezése tehát nem érinti az elítéltnak a Be. 592. §-a szerinti azon jogát, hogy a végrehajtás során a pénzbüntetés részletekben történő megfizetését kérelmezze.

A Javaslat új, részletfizetésre vonatkozó szabálya azonban nem csupán a kisjövedelműek esetében alkalmazható. Lehetőség lesz arra is, hogy a bíró kifejezetten azért határozzon magasabb összegű pénzbüntetésről, mert ezzel párhuzamosan akár 24 havi részletfizetést is engedélyez. Ez pedig akár a pénzbüntetés hatályos Btk. szerinti maximumát is meghaladó összegű pénzbüntetések kiszabását is lehetővé teszi anélkül, hogy az elkövetőre teljesíthetetlen joghátrányt jelentene.

3. A Javaslat értelmében a pénzbüntetés önállóan és más büntetés mellett is kiszabható, erre tekintettel a Javaslat megszünteti a pénzmellékbüntetést. A hatályos jogi szabályozás szerint azonban a bíróságnak a határozott tartamú szabadságvesztés büntetés mellett, a pénzmellékbüntetést kötelezően alkalmaznia kell, ha az elkövető a bűncselekményt haszonszerzés céljából követi el, és megfelelő keresete (jövedelme) vagy vagyona van. Ezt a kötelező törvényi előírást – a pénzmellékbüntetés megszüntetésére tekintettel – a Javaslat is átveszi, a pénzbüntetés jogintézményébe beépítve, a pénzbüntetés kötelező kiszabásának feltételeként megtartva azt is, hogy az elkövetőt határozott tartamú szabadságvesztésre ítéljék. Azaz, akit határozott tartamú szabadságvesztésre ítélnék, pénzbüntetésre is kell ítélni, ha megfelelő keresete vagy vagyona van.

A Javaslát a pénzmellékbüntetés kiszabásának azt az opcionális feltételét, amely szerint a pénzmellékbüntetés kötelező kiszabásán túl akkor van lehetőség e mellékbüntetés kiszabására, ha ezzel az elkövetőt az újabb bűncselekmény elkövetésétől hatásosabban lehet visszatartani, nem iktatja be a pénzbüntetésre vonatkozó új rendelkezések közé, mivel ez a büntetés céljából (Btk. 37. §) és a büntetés-kiszabási elvekből fakad. A büntetést minden esetben úgy kell kiszabni, hogy a törvény által meghatározott keretek között szükség esetén az egyes büntetési nemek együttes alkalmazásával a lehető leghatásosabban tartsák vissza az elkövetőt újabb bűncselekmény elkövetésétől.

A 16. §-hoz

A Javaslát két elemében módosítja a pénzbüntetés meg nem fizetése esetén történő szabadságvesztésre való átváltoztatás szabályait.

A Javaslát egyrészt utal arra, hogy nem csupán a pénzbüntetés meg nem fizetése, hanem részletfizetés engedélyezése esetén az egyhavi részlet megfizetésének elmulasztása is ezzel a következménnyel jár. Ebben az esetben ugyanis a pénzbüntetés vagy annak meg nem fizetett része helyébe szintén szabadságvesztés lép.

Másrészt mivel a Javaslát értelmében a büntetések korlátlanul alkalmazhatók egymás mellett, és így a pénzbüntetés is kiszabható szabadságvesztés mellett, emiatt rendelkezni kell a szabadságvesztés mellett alkalmazott pénzbüntetés helyébe lépő szabadságvesztés végrehajtási fokozatáról is. A Javaslát értelmében, ha a pénzbüntetést végrehajtandó, vagy felfüggesztett, de később végrehajtani rendelt szabadságvesztés büntetés mellett szabták ki, akkor a pénzbüntetés helyébe lépő szabadságvesztés végrehajtási fokozata a szabadságvesztés végrehajtási fokozatához igazodik. Egyéb esetben – a hatályos törvénnyel egyezően – fogház fokozatban kell végrehajtani a pénzbüntetés helyébe lépő szabadságvesztést.

A 17. §-hoz

A Javaslát újraszabályozza a büntetések rendszerét. A Javaslát értelmében büntetés a szabadságvesztés, a közérdekű munka, a pénzbüntetés, a foglalkozástól eltiltás, a járművezetéstől eltiltás és a kiutasítás, mellékbüntetés pedig a közügyektől eltiltás és a kitiltás. Erre tekintettel a Javaslát módosítja az egyes szankciók sorrendjét. Előbb szerepelnek a büntetések, és azután a mellékbüntetések. Ennek az a következménye, hogy a közügyektől eltiltás sorrendben a foglalkozástól eltiltás, a járművezetéstől eltiltás és a kiutasítás mögé kerül. Emiatt azonban az

eltiltással járó büntetések tartamának számítására vonatkozó szabályokat, amelyeket korábban a közügyektől eltiltás tartalmazott, az első eltiltással járó büntetésnél kell meghatározni.

Erre tekintettel módosul a foglalkozástól eltiltás tartamának számítására vonatkozó szabály. A Javaslat a hatályos szabályozással egyezően úgy rendelkezik, hogy a foglalkozástól eltiltás tartama az ítélet jogerőre emelkedésével kezdődik. Ezen túl azonban a Javaslat nem ismétli meg, hanem csupán értelemszerűen átveszi a korábban a közügyektől eltiltásnál szereplő szabályokat. Erre tekintettel külön rendelkezik arról, hogy mely szabályok vonatkoznak arra az estre, ha a foglalkozástól eltiltást nem önállóan, hanem szabadságvesztés mellett szabják ki. Ez esetben a foglalkozástól eltiltás tartamába nem számít bele az az idő, amely alatt az elítélt a szabadságvesztését tölti, illetve amíg kivonja magát a szabadságvesztés végrehajtása alól. Előbbi szabályt a Bv. tvr. 70. § (2) bekezdés a) pontja is rögzíti. A Javaslat értelmében továbbá, ha a feltételes szabadságot nem szüntetik meg, a feltételes szabadságon töltött időt be kell számítani a foglalkozástól eltiltás tartamába.

A 18. §-hoz

1. A Javaslat újraszabályozza a büntetések sorrendjét, és erre tekintettel – már nem a sorrendben hátrébb került közügyektől eltiltásnál, hanem – a foglalkozástól eltiltás szabályainál határozza meg első alkalommal azt, hogy az eltiltással járó büntetések esetében milyen szabályok vonatkoznak az eltiltás tartamára.

A Javaslat erre a sorrendcserére tekintettel a járművezetéstől eltiltás tartamára vonatkozó szabályoknál nem a közügyektől eltiltás, hanem a foglalkozástól eltiltás szabályaira utal vissza.

2. Jelenleg a Bv. tvr. 73. § (1) bekezdése mondja ki, hogy a járművezetéstől eltiltás tartamába be kell számítani azt az időt, amelynek tartamára az elítélt vezetői engedélyét a bűncselekménnyel összefüggésben visszavonták. A Javaslat ezt a rendelkezést a Btk.-ban is rögzíti, tekintettel arra, hogy a beszámítást az ügydöntő határozat meghozatalakor kell elvégezni.

Amennyiben a beszámításra az ügydöntő határozat meghozatalakor mégsem kerül sor, akkor arról utólag, külön eljárás keretében kell rendelkezni. A járművezetéstől eltiltás utólagos beszámításának a szabályait a Be. 564. §-a tartalmazza. Eszerint a bíróság utólag határoz, ha az elítélt vezetői engedélye visszavonásának a járművezetéstől eltiltás időtartamába való beszámításáról a jogerős ítélet nem, vagy nem a törvénynek megfelelően rendelkezett.

A 19. §-hoz

A menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény 2. § c) pontja szerint a menedékjog jogcím a Magyar Köztársaság területén való tartózkodásra, egyidejű védelem a visszaküldés, a kiutasítás és a kiadatás ellen. Ugyanezen törvény 3. § (2) bekezdése szerint a Magyar Köztársaság által menekültként, oltalmazottként, valamint menedékesként elismert személy menedékjogot élvez.

A hatályos Btk. 61. § (2) bekezdése szerint nem utasítható ki az, akit a külön törvényben meghatározottak szerint menekültként ismertek el. A menedékjogról szóló törvény rendelkezései szerint azonban a menekültek mellett, az oltalmazottként vagy menedékesként elismertek is menedékjogot, és erre tekintettel védelmet élveznek a kiutasítással szemben. Erre figyelemmel a Javaslát kiterjeszti a kiutasítási tilalmat minden olyan személyre, aki a külön törvényben meghatározottak szerint menedékjogot élvez, megteremtve ezzel az összhangot a Btk. és a menedékjogról szóló törvény rendelkezései között.

A 20-21. §-hoz

A Javaslát újraszabályozza a büntetések rendszerét. A Javaslát értelmében büntetés a szabadságvesztés, a közérdekű munka, a pénzbüntetés, a foglalkozástól eltiltás, a járművezetéstől eltiltás és kiutasítás, mellékbüntetés pedig a közügyektől eltiltás és a kitiltás. E módosításra tekintettel a Javaslát módosítja az egyes szankciók sorrendjét, előbb szerepelnek a büntetések, és azután a mellékbüntetések. Ennek megfelelően a közügyektől eltiltás – valamennyi hatályos részletszabályt megtartva – sorrendben hátrébb kerül.

A 22. §-hoz

A Javaslát újraszabályozza a büntetések rendszerét. A Javaslát értelmében büntetés a szabadságvesztés, a közérdekű munka, a pénzbüntetés, a foglalkozástól eltiltás, a járművezetéstől eltiltás és kiutasítás, mellékbüntetés pedig a közügyektől eltiltás és a kitiltás. E módosításra tekintettel a Javaslát módosítja az egyes szankciók sorrendjét, előbb szerepelnek a büntetések, és azután a mellékbüntetések. Ennek megfelelően a kitiltás – valamennyi hatályos részletszabályt megtartva – sorrendben hátrébb kerül.

A 23. §-hoz

A Javaslát több ponton módosítja a büntetés elévülésének a szabályait. Ennek többek között az az oka, hogy a Javaslát megszünteti a főbüntetés kategóriáját és egységesen büntetés elnevezés alatt szabályozza a szabadságvesztést, a közérdekű munkát és a pénzbüntetést, továbbá a jelenlegi mellékbüntetések közül a foglalkozástól és a járművezetéstől eltiltást, valamint a kiutasítást. Mellékbüntetés marad továbbra is a kitiltás és a közügyektől eltiltás. A Javaslát ezért a koherens szabályozás érdekében valamennyi büntetés és mellékbüntetés elévüléséről rendelkezik.

A szabadságvesztés és a kiutasítás elévülési ideje nem változik meg a Javaslát értelmében.

Új rendelkezés azonban a Javaslátban a foglalkozástól eltiltás, a járművezetéstől eltiltás, a közügyektől eltiltás és kitiltás elévülési idejének a meghatározása. Tekintettel arra, hogy ezek is eltiltással járó szankciók, így az elévülési idejük is a hasonló jellegű kiutasításhoz igazodik. Ennek megfelelően a foglalkozástól eltiltás, a járművezetéstől eltiltás és a közügyektől eltiltás végrehajthatósága öt évi vagy ezt meghaladó tartam esetén tíz év, öt évet el nem érő tartam esetén öt év elteltével évül el. Mivel a kitiltás maximális tartama öt év lehet, így kitiltás esetén a végrehajthatóság is elévül öt év elteltével.

A Javaslát a közérdekű munka és a pénzbüntetés három éves elévülési idejét öt évre emeli. Ez az elévülési idő összhangban van a szabadságvesztés büntetés, valamint az eltiltó jellegű szankciók (foglalkozástól, járművezetéstől eltiltás, kiutasítás, közügyektől eltiltás, kiutasítás), illetve a szabadságvesztés legrövidebb elévülési idejével. A Javaslát nem az állami büntetőigény érvényesíthetőségének szélesítése miatt emeli fel az elévülési időt, hanem a szükséges koherencia megteremtése érdekében.

A 24. §-hoz

A Javaslát csupán annyiban módosítja a büntetés elévülésének számítására vonatkozó szabályokat, amennyiben azt a büntetések és a mellékbüntetések új szabályai megkövetelik. Ennek megfelelően szükségtelen a kiutasításra, illetve a pénzmellékbüntetésre vonatkozó hatályos szabályozás fenntartása, valamint okafogyottá vált a főbüntetés kifejezés használata.

A 25. §-hoz

1. A Javaslát jelentősen szűkíti a próbára bocsátás alkalmazási körét. Próbára bocsátás esetén a bíróság megállapítja ugyan a bűncselekmény elkövetését és az elkövető büntetőjogi felelősségét, azonban úgy foglal állást, hogy az elkövető újabb bűncselekmény elkövetésétől való visszatartása

érdekében nem szükséges büntetést kiszabni, hanem elegendő az ezzel való közvetlen fenyegetés. Ez olyan fokú kedvezmény, amelyet nem indokolt túl széles elkövetői körre lehetővé tenni.

A hatályos törvény szerint kizárólag a többszörös visszaeső van kizárva a próbára bocsátás alkalmazhatóságából. A Javaslat azonban valamennyi visszaeső vonatkozásában kizárja a próbára bocsátás lehetőségét. Nem alkalmazható továbbá a próbára bocsátás kedvezménye a Javaslat alapján azzal szemben sem, aki a bűncselekményt bünszervezetben követte el, illetve aki a szándékos bűncselekményt a szabadságvesztésre ítéltése után, a végrehajtás befejezése előtt vagy a felfüggesztett szabadságvesztés próbaideje alatt követte el. Valamennyi esetben az elkövető személyében rejlik olyan fokú veszély, amely kizárja azt, hogy a büntetés célja annak tényleges kiszabás nélkül is elérhető legyen. E személyben rejlő ok egyrészt a bűnisméltés, másrészt a bünszervezetben való részvétel miatti többletkockázat.

A bünszervezetben való elkövetést azért indokolt kizárni, mert bünszervezet létrehozása megállapítható akkor is, ha a tagok öt évi szabadságvesztést el nem érő büntetéssel fenyegetett bűncselekményt követnek el. A bünszervezet megállapíthatóságának feltétele a Btk. 137. § 8. pontja szerint az, hogy legalább öt évi szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetése céljából hozzák létre a szervezetet. Az értelmező rendelkezés tehát a bünszervezet célját határozza meg, azt nem, hogy a bünszervezet megállapításához ténylegesen milyen tartamú szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekményt „kell” elkövetni. Ha például terrorcselekmények elkövetése céljából hoznak létre bünszervezetet, ugyanakkor mielőtt sor kerülne a terrorcselekmények elkövetésére, a bünszervezet tagjai több vétséget elkövetnek, a vétségek bünszervezetben elkövetett bűncselekményeknek minősülnek. Ebben az esetben megállapítható a bünszervezetben történő elkövetés és indokolt kizárni a próbára bocsátás alkalmazásának a lehetőségét.

2. Tekintettel arra, hogy a Javaslat szerint a visszaeső nem bocsátható próbára, a Javaslat hatályon kívül helyezi azt a rendelkezést, amely szerint a próbára bocsátott visszaeső pártfogó felügyelet alatt áll.

A 26. §-hoz

1. A büntetőjog-tudomány régóta kifogásolja azt, hogy a kényszergyógykezelés határozatlan tartamú jogkövetkezmény, mivel a hatályos Btk. nem rendelkezik annak felső határáról. Ez a szabályozás sérti a jogkövetkezmények meghatározására irányadó *nulla poena sine lege* elvét, amely megköveteli a büntetőjogi jogkövetkezmények pontos és egyértelmű meghatározását. Erre tekintettel a Javaslat felső határt állapít meg a kényszergyógykezelés tartamára. A Javaslat

értelmében a kényszergyógykezelés legfeljebb azon büntetendő cselekmény büntetési tételének felső határáig tarthat, amely az elrendelésének az alapjául szolgált. Életfogytig tartó szabadságvesztéssel is fenyegetett büntetendő cselekmény esetén ez a maximális időtartam húsz év. Ha a kényszergyógykezelés fenntartását a kezelt egészségi állapota – az egészségügyről szóló törvényben meghatározott feltételek fennállása miatt – a maximális tartamot követően továbbra is szükségessé teszi, akkor a kényszergyógykezelést pszichiátriai intézetben kell elhelyezni.

2. A Javaslat a hatályos Btk.-val egyezően rögzíti, hogy a kényszergyógykezelés csak addig tarthat, amíg annak szükségessége fennáll. Emellett a Javaslat a maximális tartam meghatározására tekintettel azt is kimondja, hogy akkor is meg kell szüntetni a már szükségtelen kényszergyógykezelést, ha a felső határra vonatkozó tartam még nem telt el.

A 27. §-hoz

1. A Javaslat egyéb rendelkezéseire tekintettel módosítja a pártfogó felügyelet alkalmazhatóságára vonatkozó szabályokat. A hatályos törvény szerint a pártfogó felügyelet elrendelése a bíróság mérlegelésétől függ a szabadságvesztésből történő feltételes szabadságra bocsátás, a szabadságvesztés felfüggesztése, valamint a próbára bocsátás esetén. A pártfogó felügyeletet kötelező elrendelni próbára bocsátott vagy a felfüggesztett szabadságvesztésre ítélt visszaesővel szemben, valamint akivel szemben a vádemelést elhalasztották.

A Javaslat azonban kizárja a próbára bocsátás alkalmazását visszaesővel szemben, így értelemszerűen nem rendelkezik a próbára bocsátott visszaeső kötelező pártfogó felügyeletéről sem. Emellett a Javaslat új jogintézményként iktatja be a szabadságvesztés végrehajtásának részbeni felfüggesztését. Ezzel összefüggésben a Javaslat úgy rendelkezik, hogy a szabadságvesztés végrehajtása részbeni felfüggesztésének próbaidejére is elrendelhető a pártfogó felügyelet.

A Javaslat mindezek mellett megszünteti a vádemelés elhalasztása esetén a pártfogó felügyelet kötelező elrendelését, az a jövőben az ügyész döntésén múlik. Felesleges ugyanis minden elkövetőre nézve, mérlegelés nélkül, automatizmusként előírni a kötelező pártfogó felügyeletet. A Javaslat az ügyész mérlegelési szabadságára bízta, hogy az elkövető személyét figyelembe véve eldöntse azt, hogy a pártfogó felügyelet elrendelése a vádemelés elhalasztásának eredményes eltelte érdekében szükséges-e vagy sem.

2. A Javaslat új rendelkezéssel egészíti ki a pártfogó felügyelet tartamára vonatkozó szabályozást. A pártfogó felügyelet végrehajtása során előfordulhat, hogy a pártfogó felügyelet az eredetileg meghatározott tartam leteltét megelőzően meghozza a kívánt eredményt. A gyakorlati tapasztalatok

szerint két év elteltével már megállapítható, hogy a pártfogás sikeres volt-e. A szükséges mértéken felüli pártfogás és az elkövető élete indokolatlanul hosszú ellenőrzésének elkerülése érdekében iktatja be a Javaslat az új rendelkezést. Eszerint a pártfogó felügyelet fele részének, de legalább két évnek az eltelte után a pártfogó felügyelő javasolhatja a pártfogó felügyelet megszüntetését, ha annak szükségessége már nem áll fenn.

3. A Javaslat két ponton módosítja a pártfogó felügyelet körében elrendelhető magatartási szabályokat. Egyrészt szélesíti a Btk. 82. § (5) bekezdés c) pontjában szereplő magatartási szabályt, másrészt új magatartási szabályt is beiktat.

A Btk. hatályos 82. § (5) bekezdés c) pontja szerint a bíróság, illetve az ügyész elrendelheti, hogy a pártfogolt meghatározott jellegű nyilvános helyeket ne látogasson. A Javaslat kiegészíti ezt a szabályt azzal, hogy a bíróság, illetve az ügyész azt is elrendelheti, hogy a pártfogolt meghatározott jellegű nyilvános rendezvényeket, illetve meghatározott közterületeket ne látogasson. E szabály hasznos lehet a tömegrendezvényeken (felvonulásokon, gyűléseken) bűncselekményt elkövetőkkel szemben, illetve azok esetében, akiknek a bűnöző életmód meghatározott közterületekhez (például stadionokhoz, tömegközlekedési eszközökhöz) köthető.

4. A Javaslat emellett új magatartási szabályként határozza meg az ún. „intenzív” pártfogó felügyeletet, ami a köz számára díjazás nélkül történő munkavégzést jelenti. Ennek tartama legalább harminc, legfeljebb százötven óra lehet.

Az „intenzív” pártfogás szabályozásának az az indoka, hogy a közérdekű munka büntetés és a pártfogó felügyelet intézkedés nem alkalmazható együtt. A pártfogás lényege az elítélt életének folyamatos figyelemmel kísérése. A pártfogás a pártfogolt életvitelének tervszerű szervezését azzal is elősegíti, hogy az elítélt rendszeresen ellenőrizi. Ezzel szemben a közérdekű munka büntetés az elítélt szabadidejében, jellemzően heti egy napon hajtható végre. A közérdekű munka és a pártfogó felügyeletet tehát eltérő „mértékegységben” szabható ki, így nehézséget okozna a két szankció párhuzamos végrehajtása. Emellett e két jogkövetkezmény nem kapcsolható össze mechanikusan azért sem, mert a pártfogó felügyelet magatartási szabályai nem lennének kikényszeríthetőek abban az esetben, ha az elítélt a közérdekű munka büntetést egyébként rendben teljesíti. A közösségben végrehajtott jogkövetkezmények skálájának bővítése érdekében ezért a Javaslat úgy rendelkezik, hogy az „intenzív” pártfogó felügyelet alatt álló személy köteles a köz számára munkát végezni.

Mivel az „intenzív” pártfogó felügyelet magatartási szabályaként jelenik meg, így lehetőség van arra, hogy a próbára bocsátottat, a felfüggesztett, vagy részben felfüggesztett szabadságvesztésre ítéltet, valamint a feltételes szabadságra bocsátott elítéltet a köz számára történő munkavégzésre kötelezzék. Ezzel a szabályozással a Javaslat ésszerűen és koherensen kapcsolja össze a közösség

javára teljesített munkavégzés kötelezettségét a tervszerű életvitel szervezésének egyéb, a pártfogás keretében igénybe vehető módozataival. A pártfogás jellegéből következően a közösség javára teljesített munka nem feltétlenül korlátozódik a hét egy napjára.

A köz számára végzett munka tartamát órákban kell meghatározni, ennek legkisebb mértéke harminc, legnagyobb mértéke százötven óra. Ezek a tartamok, tekintettel arra, hogy egy intézkedés magatartási szabályáról van szó, rövidebbek a közérdekű munka büntetés esetén meghatározott tartamoknál.

Az „intenzív” pártfogó felügyelet magatartási szabályaként meghatározott munkakötelezettség nem teljesítése a pártfogó felügyelet magatartási szabálya megszegésének minősül, azonban a jogalkalmazói gyakorlatra vár annak a kimunkálása, hogy a pártfogó felügyelet keretében elrendelt munkavégzési magatartási szabály megszegése súlyos magatartási szabályszegésnek minősül-e. Mindezek alapján a munka el nem végzése esetén próbára bocsátás mellett elrendelt pártfogó felügyelet esetében sor kerülhet a próbaidő meghosszabbítására, vagy a próbára bocsátás megszüntetésére és büntetés kiszabására. A szabadságvesztés végrehajtásának felfüggesztése esetén elrendelhető a felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtása, feltételes szabadságra bocsátás esetén pedig megszüntethető a feltételes szabadság.

A Be. a vádemelés elhalasztására vonatkozó szabályok között már 2003. július 1-je óta rendelkezik arról, hogy az ügyész a vádemelést elhalasztó döntés meghozatalakor a – hatályos szabályozás értelmében kötelezően alkalmazott – pártfogó felügyelet keretében arra is kötelezheti a pártfogoltat, hogy „meghatározott célra anyagi juttatást teljesítsen, vagy a köz számára munkát végezzen” [225. § (2) bekezdés c) pont]. A Be. ezt a speciális magatartási szabályt a köz javára teljesített jóvátételnek nevezi. Az elmúlt hat év során a gyakorlat nem alkalmazta ezt a szabályt. A jogalkotónak ugyanakkor továbbra is az a szilárd meggyőződése, hogy a közösségben végrehajtott, az elkövető reintegrációja mellett a közösség kiengesztelését is szolgáló szankcióknak jelentős hatása lehet mind a bűnisméltés megelőzésében, mind pedig a sértetti érdekek fokozott érvényre juttatásában. Ezért iktatja be a Javaslat a Btk.-ba a kizárólag a bíró által elrendelhető intenzív pártfogást, amelynek keretei között az elkövetőt a köz számára történő munkavégzésre lehet kötelezni. A Javaslat az intenzív pártfogó felügyelet megalkotásával egyidejűleg hatályon kívül helyezi a Be. vonatkozó szabályát, amely az ügyész által elrendelhető köz számára történő munkavégzésről rendelkezik. A jövőben tehát munka-jellegű tevékenységet csak a bíró írhat elő pártfogó felügyeleti szabályként, az ügyész nem.

A 28. §-hoz

A Javaslat a büntetések egymás helyett való alkalmazására vonatkozó új szabályához igazítja a büntetés enyhítésére vonatkozó rendelkezéseket.

A hatályos törvény szerint a büntetés enyhítése keretében, ha a büntetési tétel legkisebb mértéke egy évi szabadságvesztés, ehelyett rövidebb tartamú szabadságvesztést, közérdekű munkát, vagy ha – az elkövető különös méltánylást érdemlő személyi körülményeire figyelemmel – ez is túl szigorú, pénzbüntetést lehet kiszabni. Ha pedig a büntetési tétel legkisebb mértéke egy évnél rövidebb tartamú szabadságvesztés, ehelyett közérdekű munkát vagy pénzbüntetést lehet kiszabni. Előbbi szabály az egy évtől öt évig terjedő, utóbbi pedig az egy évig, a két évig, a három évig, valamint az öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekményekre alkalmazható.

A Btk. Javaslat szerinti 38. § (3) bekezdése értelmében, ha a bűncselekmény büntetési tételének felső határa három évi szabadságvesztésnél nem súlyosabb, akkor szabadságvesztés helyett közérdekű munka, pénzbüntetés, foglalkozástól eltiltás, járművezetéstől eltiltás vagy kiutasítás, illetőleg e büntetések közül több is kiszabható. Az enyhítési szabályokat ehhez kell igazítani. Ennek érdekében a Javaslat úgy rendelkezik, hogy ha a büntetési tétel legkisebb mértéke egy évi szabadságvesztés, ehelyett rövidebb tartamú szabadságvesztést, ha pedig egy évnél rövidebb tartamú szabadságvesztés, ehelyett a 38. § (3) bekezdése alapján lehet a büntetést kiszabni.

Ez a hatályos törvényhez képest kisebb szigorítást jelent. Az egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmények esetén ugyanis csupán rövidebb tartamú szabadságvesztés szabható ki, közérdekű munka, vagy pénzbüntetés nem. Az egy évig, két évig, illetve három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmények esetében pedig a 38. § (3) bekezdése mintegy elnyeli az enyhítés lehetőségét. Végezetül az öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmények esetében a Javaslat szerinti enyhítő rendelkezés szélesíti a kiszabható büntetések körét, már nem csupán közérdekű munkát vagy pénzbüntetést, hanem foglalkozástól eltiltás, járművezetéstől eltiltás vagy kiutasítás, illetve ezek közül egyszerre több is kiszabható.

A 29. §-hoz

A Javaslat módosítja a szabadságvesztés végrehajtása felfüggesztésének szabályait. A hatályos Btk. szerint az egy évet meg nem haladó szabadságvesztés végrehajtása függeszthető fel próbaidőre, az egy évnél hosszabb, de a két évet meg nem haladó szabadságvesztés végrehajtásának felfüggesztésére csupán különös méltánylást érdemlő esetben van lehetőség. A Javaslat ezzel szemben nem követeli meg a különös méltánylást érdemlőség igazolását, hanem általánosságban

lehetővé teszi a két évet meg nem haladó szabadságvesztés végrehajtásának a felfüggesztését.

A Javaslat módosítja a próbaidő tartamát is. Jelenleg a próbaidő hossza attól függ, hogy vétség, vagy büntett miatt kiszabott szabadságvesztésről van-e szó. A Javaslat megszünteti ezt a differenciálást, és egységesen egy évtől öt évig terjedő időben határozza meg a szabadságvesztés végrehajtásának felfüggesztése esetén a próbaidő tartamát. Továbbra is értelemszerű követelmény az, hogy a próbaidő nem lehet rövidebb a kiszabott szabadságvesztésnél. További változtatás az, hogy a próbaidő a hatályos szabályozással ellentétben nem csupán években határozható meg. A Javaslat értelmében a próbaidőt években és hónapokban kell meghatározni.

A 30. §-hoz

1. A Javaslat új jogintézményként bevezeti a szabadságvesztés végrehajtásának részbeni felfüggesztését. A több európai büntető törvény által is szabályozott jogintézmény nagyobb differenciálást tesz lehetővé az ítékezés során, és ezzel a büntetés jobb egyéniesítését szolgálja. Emellett a szabadságvesztés végrehajtásának részbeni felfüggesztésénél csak a büntetés egy részét kell letölteni, amivel „börtönéveket” lehet megtakarítani.

Fontos kiemelni, hogy a szabadságvesztés végrehajtásának részbeni felfüggesztése és a feltételes szabadságra bocsátás külön jogintézmények, amelyek kriminálpolitikai céljai is eltérőek. A feltételes szabadságra bocsátás az elítélt társadalomba való visszatérését hivatott biztosítani, ezért alkalmazása az elítéltnak a büntetés végrehajtása során tanúsított magatartásától függ. Ezzel szemben a szabadságvesztés végrehajtásának részbeni felfüggesztésénél a bíróság az elkövető elbírálás előtti magatartását veszi figyelembe. Közös jellemzőjük az, hogy mindkét jogintézmény kedvezményt jelent az elkövető számára. Amíg azonban a feltételes szabadság kedvezménye a büntetés-végrehajtási bíró mérlegelésétől függ, addig a szabadságvesztés végrehajtásának részbeni felfüggesztés esetén az elítélt a végrehajtandó büntetés-rész kiállása után – a szűk körben meghatározott kizáró okok esetét kivéve – az ítélet erejénél fogva szabadul.

A szabadságvesztés végrehajtása részbeni felfüggesztésének bevezetésével egyidejűleg a megszűnik a pénzbüntetés felfüggesztésének lehetősége. A pénzbüntetés végrehajtásának felfüggesztése túlságosan enyhe, súlytalan joghátrány, fenntartása emiatt nem indokolt. Emellett a bíróságok is csak ritkán élnek ezzel a lehetőséggel. 2007-ben az összes kiszabott büntetés 0,7%-a volt felfüggesztett pénzbüntetés. A büntetőjogi jogkövetkezmények szinte korlátlan kombinálási lehetősége kellően tág teret biztosít a bíróság számára a kevésbé súlyos bűncselekmények méltányos elbírálására.

2. A Javaslat értelmében a szabadságvesztés végrehajtásának részbeni felfüggesztésére a két évet

meghaladó, de öt évnél nem hosszabb tartamú szabadságvesztés kiszabása esetén van lehetőség. Ezzel a részbeni felfüggesztés alkalmazása ott kezdődik, ahol a teljes felfüggesztés lehetősége véget ér. Az öt évet meghaladó szabadságvesztés olyan súlyú szankció, amelynek esetében a Javaslattal nem engedi meg a végrehajtás részbeni felfüggesztését.

A büntetés végrehajtásának részbeni felfüggesztése esetén a kiszabott büntetés két részből áll: az egyik rész a végrehajtandó, a másik rész a végrehajtásában feltételesen felfüggesztett szabadságvesztés. A Javaslattal az egyértelműség érdekében a két rész sorrendjét is meghatározza: a próbaidő a végrehajtandó rész letöltése után kezdődik.

A Javaslattal kifejezetten úgy rendelkezik, hogy a szabadságvesztés végrehajtandó részéből az elítélt nem bocsátható feltételes szabadságra. Egyebekben a végrehajtandó rész a végrehajtandó szabadságvesztés sorsát osztja: a végrehajtási fokozatra a végrehajtandó szabadságvesztés szabályai az irányadók, ugyanez vonatkozik a büntetés elévülésére is. Emellett a Javaslattal úgy módosítja a visszaeső és a többszörös visszaeső fogalmát, hogy azokat ne csupán a végrehajtandó szabadságvesztésre ítélt, hanem a szabadságvesztés végrehajtásának részbeni felfüggesztése is megalapozza.

A szabadságvesztés végrehajtásában felfüggesztett részének tartamára a bíróság – a szabadságvesztés végrehajtásának felfüggesztéséhez hasonlóan – próbaidőt határoz meg. A bíróság a szabadságvesztés végre nem hajtott részét legalább két évi, legfeljebb öt évi próbaidőre felfüggeszti, azonban a próbaidő tartama nem lehet rövidebb a felfüggesztett résznél. A próbaidő tartamát szintén években és hónapokban kell meghatározni. A Javaslattal úgy módosítja a pártfogó felügyelet elrendelésének szabályait, hogy a próbaidő tartamára a bíróság pártfogó felügyeletet rendelhet el, ezzel együtt magatartási szabályokat írhat elő.

A szabadságvesztés végrehajtásának részbeni felfüggesztése komoly joghátrány, leghosszabb tartama akár két és fél év végrehajtandó részből, valamint további öt évi próbaidőből is állhat. A szankció végrehajtása így akár hét és fél évig is tarthat.

A 31. §-hoz

1. A Javaslattal közös alcím alatt szabályozza a szabadságvesztés teljes, valamint részbeni felfüggesztésének a részletszabályait. A közös alcím alatt a Javaslattal a felfüggesztett és a részben felfüggesztett szabadságvesztést közösen felfüggesztett szabadságvesztésként nevesíti. Ugyanez vonatkozik a Btk. egészére: ahol a Btk. külön nem utal kizárólag a felfüggesztett szabadságvesztésre, ott a felfüggesztett szabadságvesztés alatt a részben felfüggesztett szabadságvesztést is érteni kell.

A Javaslat meghatározza a szabadságvesztés felfüggesztését kizáró okokat. A hatályos törvényhez hasonlóan a szabadságvesztés végrehajtása nem függeszthető fel, ha az elkövető a bűncselekményt bünszervezetben követte el, valamint ha a szándékos bűncselekményt a szabadságvesztés végrehajtásának befejezése előtt vagy felfüggesztésének próbaideje alatt követte el. A Javaslat emellett egy újabb kizáró okot is beiktat, ennek értelmében a szabadságvesztés végrehajtása nem függeszthető fel többszörös visszaesővel szemben sem. Ez a szabály következetesen igazodik a visszaesőkre vonatkozó többi szigorító szabályhoz. Ebben az esetben az elkövető személyében rejlő ok miatt nem lehet ésszerűen arra számítani, hogy a szabadságvesztés végrehajtásának akár teljes, akár részbeni felfüggesztése meghozza a várt hatást.

2. A Javaslat nem változtat a hatályos Btk.-nak azon a rendelkezésén, amely szerint, ha az elkövetőn olyan szabadságvesztést hajtanak végre, amely miatt a felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtását nem rendelték el, a próbaidő meghosszabbodik az utóbb kiszabott szabadságvesztés tartamával. Ez azt jelenti, hogy ha az elkövetőt úgy ítélik végrehajtandó szabadságvesztésre, hogy egy másik bűncselekménye miatt már meglévő felfüggesztett szabadságvesztése végrehajtásának nincs helye, akkor a már meglévő felfüggesztett szabadságvesztése próbaideje meghosszabbodik az utóbb kiszabott szabadságvesztés tartamával. Ez akkor fordulhat elő, ha az elkövető a második bűncselekményt az első bűncselekmény miatti ítélelhozatal előtt követte el.

A Javaslat új rendelkezésként rögzíti azonban azt, hogy ezt a szabályt a közérdekű munka, illetve a pénzbüntetés helyébe lépő szabadságvesztés esetén is alkalmazni kell. Ezekben az esetekben a próbaidő tartama meghaladhatja az egyébként maximális öt évet.

3. A Javaslat módosítja a hatályos törvény felfüggesztett büntetések „találkozása” esetén irányadó szabályozását. Jelenleg, ha az elkövetőt többször ítélik azonos nemű, próbaidőre felfüggesztett büntetésre, és még egyik büntetés próbaideje sem telt el, az előző büntetés próbaideje meghosszabbodik az utóbbi büntetés próbaidejének leteltéig. Eszerint több felfüggesztett szabadságvesztés „találkozása” esetén a korábbi büntetés próbaideje meghosszabbodik a későbbi büntetés próbaidejének leteltéig, azonban ez fordítva nem igaz. Ha tehát az utóbb kiszabott büntetés próbaideje telik le előbb, az nem hosszabbodik meg az előző büntetés próbaidejének az elteltéig, ilyen esetben a két próbaidőt egymástól függetlenül kell számolni.

A Javaslat megszünteti a próbaidők találkozásának esetére fennálló hatályos, differenciált szabályozást. A Javaslat úgy rendelkezik, hogy akár két vagy több felfüggesztett szabadságvesztés, akár két vagy több részben felfüggesztett szabadságvesztés, akár felfüggesztett és részben felfüggesztett szabadságvesztés találkozik egymással, a büntetések próbaideje párhuzamosan telik, vagyis a próbaidőket minden esetben egymástól függetlenül kell számítani.

4. A Javaslat a hatályos törvényhez hasonlóan rendelkezik a próbaidő tartamára történő, kötelező, vagy mérlegelésen alapuló pártfogó felügyelet alá helyezéséről is.

A 32. §-hoz

A Javaslat közös alcím alatt szabályozza a szabadságvesztés teljes, valamint részbeni felfüggesztésének a részletszabályait. A Javaslat e közös szabályok között rendelkezik azokról az esetekről is, amikor el kell rendelni a felfüggesztett, illetve részben felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtását.

A hatályos törvényhez hasonlóan a Javaslat szerint is el kell rendelni a szabadságvesztés végrehajtását, ha a felfüggesztés próbaideje alatt megállapítást nyer, hogy a felfüggesztés valamely kizáró ok ellenére történt, vagy ha az elkövetőt a próbaidő alatt elkövetett bűncselekmény miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélik, valamint ha az elkövető a pártfogó felügyelet magatartási szabályait súlyosan megszegi.

A szabadságvesztés végrehajtása részbeni felfüggesztésének bevezetésére figyelemmel a Javaslat új rendelkezésként előírja, hogy a szabadságvesztés végrehajtását akkor is el kell rendelni, ha az elkövetőt a szabadságvesztés végrehajtandó része alatt elkövetett bűncselekmény miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélik.

A 33. §-hoz

A Javaslat a hatályos Btk.-hoz hasonlóan rendelkezik arról, hogy a büntetés végrehajtásának kegyelemből történt felfüggesztése esetén a végrehajtás elrendelésére a felfüggesztett büntetés végrehajtására vonatkozó rendelkezést kell megfelelően alkalmazni. A módosítást csupán a felfüggesztett szabadságvesztésre vonatkozó szabályok szerkezetének átalakítása indokolja.

A 34. §-hoz

A Javaslat büntetéssé „minősíti át” a legtöbb mellékbüntetést, illetőleg megszünteti a pénzmellékbüntetést. Erre tekintettel módosítani kell a mellékbüntetések összebüntetésbe foglalására vonatkozó szabályt. A hatályos szabályozás szerint a mellékbüntetések nem foglalhatók összebüntetésbe, ahogyan a pénzmellékbüntetés helyébe lépő szabadságvesztés sem. Azonos tartamú mellékbüntetések közül – a pénzmellékbüntetés kivételével – azt kell végrehajtani, amelyik az elítélre hátrányosabb. Ez irányadó a főbüntetés helyett alkalmazott mellékbüntetésekre is.

Tekintettel arra, hogy a Javaslat megszünteti a pénzmellékbüntetést, így valamennyi erre vonatkozó rendelkezést is elhagy a vonatkozó szabályozásból. Emellett mivel a Javaslat értelmében csupán két mellékbüntetés létezik, a közügyektől eltiltás és a kitiltás, és ezek közül nem állapítható meg, hogy melyik a hátrányosabb, így a Javaslat megszünteti azt a rendelkezést is, amely szerint azonos tartamú mellékbüntetések közül azt kell végrehajtani, amelyik az elítélre hátrányosabb.

Mindezek alapján a Javaslat felszámolja a mellékbüntetések összbüntetésére vonatkozó szabályok között a hatályos Btk. szerint meglévő kivételeket. Eszerint a mellékbüntetések nem foglalhatók összbüntetésbe. Ennek értelmében az összbüntetésbe foglalt ítéletekben kiszabott különböző mellékbüntetéseket külön-külön végre kell hajtani.

A 35. §-hoz

A Javaslat hatékonyan és szigorúan kíván fellépni a legveszélyesebb bűnismétlőkkel szemben. Ennek megfelelően a Javaslat új elkövetői kategóriaként szabályozza az erőszakos többszörös visszaesőket. Az új elkövetői kategóriára figyelemmel a Javaslat módosítja a hatályos jogban a többszörös és a különös visszaesőkre vonatkozó szigorúbb büntetéskiszabási rendelkezéseket megelőző alcímet. A jövőben ebben az alcímben helyezkednek el az erőszakos többszörös visszaesőkre vonatkozó szigorító rendelkezések is.

Azzal, hogy a Javaslat módosítja a Btk. 97. §-ának alcímét, és e §-ban határozza meg a különös és többszörös visszaesők mellett az erőszakos többszörös visszaesőkre vonatkozó büntetéskiszabási szabályokat, a differenciált büntetéskiszabás biztosítása érdekében módosítani kell a Btk. 97. §-ának szerkezetét és szövegét. A különös és a többszörös visszaesők esetében a Btk. jelenleg úgy rendelkezik, hogy a törvény eltérő rendelkezése hiányában az újabb bűncselekmény büntetési tételének felső határa szabadságvesztés esetén a felével emelkedik, de nem haladhatja meg a tizenöt évet. Ez azt jelenti, hogy azon bűncselekmények esetében, amelyek büntetési tételének felső határa tizenöt év, a határ nem emelkedhet. Annak érdekében, hogy ezt a büntetést súlyosító minősítést a legsúlyosabb bűncselekmények esetében is figyelembe vehesse a bíróság, a Javaslat úgy rendelkezik, hogy a büntetési tétel felső határa a húsz évet nem haladhatja meg. Mivel az erőszakos többszörös visszaesők többszörös visszaesőknek is minősülnek, értelemszerűen ez a szabály az erőszakos többszörös visszaesőkre is vonatkozik.

A hatályos szabályozás szerint [Btk. 97. § (2) bekezdés] a büntetés a 87. § (2) bekezdése alapján csak különös méltánylást érdemlő esetben enyhíthető. Az ismétlődően – legalább három alkalommal – súlyos, korábban legalább két alkalommal már végrehajtandó szabadságvesztésre ítélt, személy elleni erőszakos bűncselekményeket elkövetők (erőszakos többszörös visszaesők) esetében azonban nincs olyan méltányolható körülmény, ami az ilyen elkövetőkkel szemben

indokolttá tenné a büntetés enyhítését. Erre tekintettel a Javaslat a különös és többszörös visszaesők vonatkozásában továbbra is lehetővé teszi különös méltánylást érdemlő esetben a büntetésnek a Btk. 87. § (2) bekezdése szerinti enyhítését, ezt azonban az erőszakos többszörös visszaesőnek is minősülő elkövetők esetében kizárja.

Végül az erőszakos többszörös visszaeső vonatkozásában kizárt az a lehetőség is, hogy a legfeljebb három évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekmény miatt szabadságvesztés helyett egy vagy több más büntetést szabjanak ki.

A 36. §-hoz

A Javaslat új visszaesői kategóriát iktat a Btk.-ba, az ún. erőszakos többszörös visszaesőt. Az a többszörös visszaeső ugyanis, akit korábban kétszer személy elleni erőszakos bűncselekmények elkövetése miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélték, és ismételten elkövet egy személy elleni erőszakos bűncselekményt, az fokozottan veszélyes a társadalomra, így indokolt, hogy szigorúbb szabályok vonatkozzanak rá. A Javaslat értelmében az erőszakos többszörös visszaeső olyan többszörös visszaeső, akit mindhárom alkalommal személy elleni erőszakos bűncselekményt követett el.

A Javaslat szigorúbb büntetést ír elő az erőszakos többszörös visszaesőkkel szemben. Bár a büntetékiszabási gyakorlat nem tartozik az állami büntetőpolitika befolyása alá, a jogalkotó – a különös részi tényállások és a büntetési tételkeretek, illetőleg a büntetékiszabás általános részi rendelkezéseinek a megváltoztatásával – mégis befolyásolhatja a jogalkalmazót. A Javaslat tiszteletben tartja a bíró szankcióalkalmazási szabadságát, amikor úgy határozza meg az erőszakos többszörös visszaesőkre vonatkozó szabályokat, hogy ne legyen lehetősége bizonyos mértékű szabadságvesztésnél kevesebbet kiszabni.

A hatályos szabályozás mind a többszörös, mind a különös visszaesőkkel szemben előírja az adott bűncselekményre vonatkozó különös részi büntetési tételkeret felső határának az emelését. A Javaslat mindezekén túl az erőszakos többszörös visszaesőkkel szemben a büntetési tétel alsó határának emelését is előírja. Az alsó határ általános részi emelése nem ismeretlen a magyar büntetőjogban, a Btk. az 1979. évi hatályba lépésekor a különös visszaesőkre hasonló szabályozást tartalmazott.

A Javaslat értelmében erőszakos visszaesővel szemben a büntetési tétel alsó határa,

- egy évnél rövidebb tartamú szabadságvesztés esetén, egy évi szabadságvesztésre,
- egy évi szabadságvesztés esetén, két évi szabadságvesztésre,
- két évi szabadságvesztés esetén, három évi szabadságvesztésre,
- öt évi szabadságvesztés esetén, hét évi szabadságvesztésre,

– tíz évi szabadságvesztés esetén, tizenkét évi szabadságvesztésre emelkedik.

Ebben az esetben a büntetési tételek – figyelembe véve a büntetési tétel alsó és felső határának emelését is – a következőképpen alakulnak:

- egy évig terjedő szabadságvesztés helyett egy évtől másfél évig terjedő,
- két évig terjedő szabadságvesztés helyett egy évtől három évig terjedő,
- három évig terjedő szabadságvesztés helyett egy évtől négy és fél évig terjedő,
- öt évig terjedő szabadságvesztés helyett egy évtől hét és fél évig terjedő,
- egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés helyett két évtől hét és fél évig terjedő,
- két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés helyett három évtől tizenkét évig terjedő,
- öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés helyett hét évtől tizenöt évig terjedő
- öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés helyett hét évtől húsz évig terjedő
- tíz évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés helyett pedig tizenkét évtől húsz évig terjedő

szabadságvesztés szabható ki.

A módosítások eredményeképpen az erőszakos többszörös visszaesőkkel szemben tehát mind a büntetési tételkeret alsó, mind a felső határa emelkedik. Ezen túlmenően az erőszakos többszörös visszaesők büntetése még különös méltánylást érdemlő esetben sem enyhíthető; velük szemben – lévén visszaesők – kizárt a próbára bocsátás alkalmazása; kizárt a feltételes szabadságra bocsátásuk lehetősége; velük szemben – lévén többszörös visszaesők – a szabadságvesztés nem függeszthető fel sem részben, sem egészben. Végül kizárt az a lehetőség is, hogy a legfeljebb három évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekmény miatt szabadságvesztés helyett egy vagy több más büntetést szabjanak ki rá.

A 37. §-hoz

Tekintettel arra, hogy a Javaslat megszünteti a pénzmellékbüntetést, így az előzetes fogvatartás és a házi őrizet pénzmellékbüntetésbe történő beszámítására vonatkozó szabályokat is elhagyja.

Emellett mivel a Javaslat módosítja a közérdekű munka tartamára vonatkozó szabályozást – nem napokban, hanem órákban határozza meg azt – így módosítja az előzetes fogvatartás és a házi őrizet közérdekű munkába történő beszámítására vonatkozó szabályokat is. A Javaslat értelmében tehát a beszámításnál egy napi előzetes fogvatartás nem egy napi, hanem hat órai közérdekű munkának felel meg. Ennek az az indoka, hogy a közérdekű munka el nem végzése esetén történő szabadságvesztésre való átváltoztatásnál is hat órai közérdekű munka felel meg egy napnak.

A Javaslat módosítja a házi őrizet beszámítására vonatkozó szabályokat is. A hatályos törvény szerint házi őrizet beszámítása esetén egy napi közérdekű munkának, illetve egy napi tétel pénzbüntetésnek egy nap, egy napi szabadságvesztésnek annak végrehajtási fokozatához igazodva, a bíróság döntésétől függően három naptól öt napig terjedő házi őrizetben töltött idő felel meg. A Javaslat értelmében, az előzetes fogvatartáshoz hasonlóan, egy napi házi őrizetet nem egy napi, hanem hat órai közérdekű munkának felel meg. Emellett a Javaslat megszünteti azt a szabályt, amely szerint a bíróság döntésétől függ, hogy egy napi szabadságvesztésnek három, négy vagy öt napig terjedő házi őrizetben töltött idő felel-e meg. Ehelyett azt írja elő, hogy egy napi szabadságvesztés büntetésnek fegyház fokozat esetén öt nap, börtön fokozat esetén négy nap, fogház fokozat esetén három nap házi őrizetben töltött idő felel meg. A Javaslat értelmében a beszámítás után még fennmaradó házi őrizetet egy napi szabadságvesztés büntetesként kell beszámítani.

A 38. §-hoz

A Javaslat a fiatalokkal szemben alkalmazható tevékeny megbánás szabályozását úgy módosítja, hogy az összhangban legyen a Javaslat által módosított tevékeny megbánás általános szabályaival. A Javaslat a fiatalok körében is érvényesíti azt a kriminálpolitikai törekvést, miszerint a tevékeny megbánásnak nem elsődleges célja a bűncselekménnyel okozott kár pénzbeli kiegyenlítése, ez csupán az egyik lehetséges jóvátételi cselekmény. Emiatt a fiatalok büntethetősége is csak akkor szűnik meg, ha a Javaslatban foglaltaknak megfelelően, az eljárás korai szakaszában megbánást tanúsít – vagyis a vádemelést megelőzően a bűnösségére is kiterjedő beismerő vallomást tesz – részt vesz a közvetítői eljárásban és annak keretében megállapodik a sértettel a bűncselekményével okozott sérelem sértettnek megfelelő módon és mértékben történő jóvátételéről, végül teljesíti a megállapodás szerinti jóvátételt.

A 39. §-hoz

A hatályos szabályozás szerint fiatalokkal szemben közérdekű munkát akkor lehet kiszabni, ha az ítélet meghozatalakor betöltötte a tizennyolcadik életévét. A Javaslat tizennyolc évről tizenhat évre szállítja le az életkori határt. Eszerint tehát közérdekű munka fiatalokkal szemben akkor rendelhető el, ha az ügydöntő határozat meghozatalakor betöltötte a tizenhatodik életévét. Ha a vádlott a fellebbviteli eljárás során tölti be a tizenhatodik életévét, akkor a másodfokú bíróságnak is módjában áll e büntetés alkalmazása. Az egyéb feltételek fennállása esetén a rendkívüli perorvoslatokban eljáró bíróság is jogosult e szankció alkalmazására.

Az életkori határ leszállítása összhangban van a Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény 72. § (1) bekezdésével, amely szerint munkaviszonyt munkavállalóként az létesíthet, aki tizenhatodik életévét betöltötte. Az életkori határ leszállítása bővíti a kiszabható szankciók körét a fiatalok körében. A próbára bocsátás megszüntetése esetén például egy 14-18 év közötti fiatalokkal szemben, akinek nincs jövedelme, a hatályos törvény szerint kizárólag szabadságelvonással járó intézkedés alkalmazható, vagy szabadságvesztés szabható ki, bármilyen csekély tárgyi súlyú bűncselekményt valósított is meg. Különösen az ilyen esetekben indokolt szélesíteni a bíróság mozgásterét.

A 40. §-hoz

A Javaslat beiktatja a Btk.-ba a közvetett tettesség fogalmát. Eszerint közvetett tettes az, aki a szándékos bűncselekmény törvényi tényállását e cselekményért gyermekkor, kóros elmeállapot, erőszak, fenyegetés miatt nem büntethető, vagy tévedésben levő személy felhasználásával valósítja meg. A közvetett tettességnek azonban van még egy esete, ami kifejezetten a katonai büntetőjog körébe tartozik.

A hatályos Btk. 123. § (1) bekezdése értelmében nem büntethető a katona a parancsra végrehajtott cselekményért, kivéve, ha tudta, hogy a parancs végrehajtásával bűncselekményt követ el. A (2) bekezdés szerint a parancsra elkövetett bűncselekményért a parancsot adó tettesként felel. Ez az eset is a közvetett tettesség fogalmi körébe tartozik akkor, ha a katona nem tudta, hogy a parancs végrehajtásával bűncselekményt követ el, mivel ebben az esetben a parancsot adó másik személyt, a parancsot teljesítő katonát „eszközként” használ fel a szándékos bűncselekmény elkövetéséhez.

Minderre tekintettel a Javaslat rendelkezik arról, hogy a parancsot adó közvetett tettesként felel a parancsra elkövetett bűncselekményért, ha a katona nem tudta, hogy a parancs végrehajtásával bűncselekményt követ el. Abban az esetben, ha a katona tudta, hogy a parancs végrehajtásával bűncselekményt követ el, akkor mind ő, mind a parancsot adó tettesként felel.

A 41-42. §-hoz

A Javaslat arra tekintettel, hogy a szankciótani reform keretében újraszabályozza a büntetések és mellékbüntetések rendszerét, módosítja a katonai mellékbüntetésekre vonatkozó szabályokat is.

1. A hatályos törvény négy katonai mellékbüntetést szabályoz (a lefokozást, a szolgálati viszony megszüntetését, a rendfokozatban visszavetést és a várakozási idő meghosszabbítását). Ezek közül a lefokozás, és a szolgálati viszony megszüntetése önállóan, főbüntetés helyett is alkalmazható. A

Javaslat által kialakított szankciórendszer értelmében minden olyan büntetés, ami önállóan is alkalmazható, büntetésnek számít, függetlenül attól, hogy a hatályos törvény fő, vagy mellékbüntetésként szabályozza. A Javaslattal értelmében csak azok maradnak mellékbüntetések, amelyek kizárólag más büntetés mellett szabhatók ki.

Tekintettel arra, hogy a hatályos szabály szerinti katonai mellékbüntetések közül kettő önállóan is, kettő viszont csak büntetés mellett alkalmazható, a Javaslattal kettőre szűkíti a katonai mellékbüntetések számát és önállóan alkalmazható katonai büntetésként szabályozza a lefokozást, valamint a szolgálati viszony megszüntetését. E különválást a Javaslattal új alcím beiktatásával fejezi ki, külön szabály vonatkozik a Javaslattal értelmében a katonai büntetésekre (lefokozás, szolgálati viszony megszüntetése) és a katonai mellékbüntetésekre (rendfokozatban visszavetés és a várakozási idő meghosszabbítása).

2. A katonai büntetések lényege az, hogy – hasonlóan az általános szabályokhoz – három évi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűncselekmények esetén, akár önállóan, akár más büntetés mellett is alkalmazhatók. A büntetések együttes alkalmazására vonatkozó szabályok a katonai büntetések esetén is érvényesek, emellett irányadók a katonai fejezet egyéb szabályai is (így a 129. §, amely szerint katonával szemben, szolgálati viszonyának fennállása alatt nem alkalmazható közérdekű munka).

A Javaslattal emellett kifejezetten rögzíti azt, hogy a katonai büntetés alkalmazásának nincs helye, ha a katonát a közügyektől eltiltják. Ennek az az oka, hogy amennyiben a katonát a közügyektől eltiltják, akkor az ítélet jogerőre emelkedésével elveszti a katonai rendfokozatát és az eltiltás hatálya alatt nem is érhet el katonai rendfokozatot, tehát a lefokozás, illetve a szolgálati viszony megszüntetése okafogyott lenne.

Emellett közügyektől eltiltás kizárólag akkor alkalmazható, ha végrehajtandó szabadságvesztést szabnak ki. A szolgálati viszonyt szabályozó külön törvények kizárják azt, hogy a katona hivatásos vagy szerződéses szolgálatot lásson el akkor, ha vele szemben a bíróság végrehajtandó szabadságvesztést szabott ki. Ekkor ugyanis a szolgálati viszonya a törvény erejénél fogva megszűnik. Ez úgyszintén feleslegessé teszi a lefokozást vagy szolgálati viszony megszüntetését.

3. A rendfokozatban visszavetés és a várakozási idő meghosszabbítása a hatályos törvényhez hasonlóan a Javaslattal értelmében is mellékbüntetésnek minősül. A mellékbüntetésként történő szabályozás indoka az, hogy e két szankció túlságosan csekély súlyú volna önálló alkalmazás esetén.

A Javaslattal a katonai büntetéseknél írtakkal azonos okok alapján a katonai mellékbüntetések esetén is rögzíti, hogy katonai mellékbüntetés alkalmazásának nincs helye, ha a katonát a közügyektől

eltiltják. Emellett értelemszerűen azt is rögzíti a Javaslát, hogy a katonai mellékbüntetés csak büntetés mellett szabható ki, e büntetés azonban nem lehet katonai büntetés. A katonai büntetések (lefokozás, szolgálati viszony megszüntetése) ugyanis kizárják a rendfokozatban visszavetés és a várakozási idő meghosszabbítása alkalmazását.

A 43. §-hoz

A Javaslát több ponton is módosítja az értelmező rendelkezéseket.

1. A Javaslát módosítja a közfeladatot ellátó személyekként szabályozott polgárőrökre vonatkozó rendelkezést. A Btk. hatályos 137. § 2. pont *i*) alpontja szerint közfeladatot ellátó személy a rendőrségről szóló törvényben meghatározott körben a lakosság élet- és vagyonvédelmének biztosítása érdekében létesült társadalmi önvédelmi szervezet tagja, a közbiztonság javítására irányuló tevékenysége közben. A rendelkezés a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 2/A. §-ára utal, amely kimondta, hogy „a lakosság élet- és vagyonvédelmének biztosítása érdekében létesült társadalmi önvédelmi szervezetek tagjainak a közbiztonsága javítására irányuló, a rendőrséggel együttműködési megállapodás szerint végzett tevékenysége közfeladat.” A polgárőrséggel kapcsolatos szabályozás azért az Rtv.-ben szerepelt, mert nem volt önálló jogszabály, ami a polgárőrségről rendelkezett volna.

2006. március 3-án hatályba lépett azonban a polgárőrségről szóló 2006. évi LII. törvény, majd ezt követően 2008. január 1-jével hatályát veszítette az Rtv. 2/A. §-a. Minderre tekintettel téves a Btk. 137. § 2. pont *i*) alpontjában szereplő hivatkozás. A Javaslát korigálja ezt a hibát.

A Javaslát értelmében a polgárőr a polgárőrségről szóló törvényben meghatározott feladatok ellátásával kapcsolatban minősül közfeladatot ellátó személynek. Ez azt jelenti, hogy a polgárőrt nem általánosan illeti meg fokozott büntetőjogi védelem, hanem csak a polgárőrségről szóló 2006. évi LII. törvényben meghatározott feladatainak ellátása során, illetve ezekre tekintettel.

2. Jelenleg a Btk. nem tekinti az erdészeti szakszemélyzet tagját közfeladatot ellátó személynek. Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló törvényben (a továbbiakban: Etv.) meghatározott erdészeti szakszemélyzet azonban közfeladatot lát el. Az Evt. értelmében az erdészeti szakszemélyzet őrzési tevékenysége során az erdőben, az erdőgazdálkodási tevékenységet közvetlenül szolgáló földterületen és az erdészeti magánúton jogosult többek között az erdőt veszélyeztető vagy károsító jogellenes cselekmény elkövetésén tetten ért személyt cselekményének abbahagyására felszólítani, ellene eljárást kezdeményezni; a jogellenesen szerzett faanyagot és szaporítóanyagot, illetve egyéb erdei terméket, valamint az elkövetéshez (veszélyeztetéshez)

használt eszközt elvenni. Mindezek a tevékenységek fokozott veszéllyel járhatnak, így indokolt az erdészeti szakszemélyzet számára biztosítani a közfeladatot ellátó személynek kijáró fokozott védelmet.

Minderre tekintettel úgy rendelkezik a Javaslat, hogy új közfeladatot ellátó személyt iktat be a Btk.-ba. Eszerint közfeladatot ellátó személynek minősül az erdészeti szakszemélyzet az erdőben, az erdőgazdálkodási tevékenységet közvetlenül szolgáló földterületen és az erdészeti magánúton végzett erdőőrzési tevékenységével, valamint a jogellenes cselekmény hatásának történő bejelentésével kapcsolatban.

3. A Javaslat a szabadságvesztés végrehajtása részbeni felfüggesztésének új szabályára tekintettel módosítja a visszaeső, valamint a többszörös visszaeső fogalmát. A Btk. hatályos 137. § 14. pontja szerint visszaeső a szándékos bűncselekmény elkövetője, ha korábban szándékos bűncselekmény miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélték, és a büntetés kitöltésétől vagy végrehajthatósága megszűnésétől az újabb bűncselekmény elkövetéséig három év még nem telt el. A 137. § 16. pontja értelmében pedig többszörös visszaeső az, akit a szándékos bűncselekmény elkövetését megelőzően visszaesőként végrehajtandó szabadságvesztésre ítélték, és az utolsó büntetés kitöltésétől vagy végrehajthatóságának megszűnésétől a szabadságvesztéssel fenyegetett újabb bűncselekménye elkövetéséig három év nem telt el.

Mind a visszaesést, mind a többszörös visszaesést a végrehajtandó szabadságvesztésre ítézés alapozza meg. A Javaslat módosítja ezt a szabályt, és úgy rendelkezik, hogy a végrehajtandó szabadságvesztésre ítézés mellett a szabadságvesztés végrehajtásának részbeni felfüggesztése is megalapozza a visszaesést és a többszörös visszaesést. A szabadságvesztés végrehajtásának részbeni felfüggesztése esetén a három éves tartamot a büntetés végrehajthatóságának megszűnésétől kell számítani. Ez vagy a végrehajtott részt követő próbaidő eredményes elteltét jelenti, vagy ha elrendelik a felfüggesztett rész végrehajtását, akkor annak kitöltését.

4. A Javaslat új visszaesői kategóriát iktat a Btk.-ba, az ún. erőszakos többszörös visszaesőt. Az a többszörös visszaeső ugyanis, akit korábban kétszer személy elleni erőszakos bűncselekmények elkövetése miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélték, és ismételten elkövet egy személy elleni erőszakos bűncselekményt, az fokozottan veszélyes a társadalomra, így indokolt, hogy szigorúbb szabályok vonatkozzanak rá. A Javaslat értelmében az erőszakos többszörös visszaeső olyan többszörös visszaeső, akit mindhárom alkalommal személy elleni erőszakos bűncselekményt követett el. Az erőszakos többszörös visszaesőt tehát az erőszakos többszörös visszaesőkénti minősítését megelőző mindkét alkalommal személy elleni erőszakos bűncselekmény miatt ítélték végrehajtandó, vagy végrehajtásában részben felfüggesztett szabadságvesztésre.

A Javaslát taxatív módon meghatározza, hogy mely különös részi tényállásokat tekint személy elleni erőszakos bűncselekménynek. Ezek a következők: az alkotmányos rend elleni erőszakos szervezkedés [139. § (1)-(2) bekezdés], a lázadás [140. § (1)-(2) bekezdés], a népirtás (155. §), az apartheid (157. §), a polgári lakosság elleni erőszak (158. §), a bűnös hadviselés (160. §), a hadikövet elleni erőszak (163. §), az egyéb háborús bűntett (165. §), az emberölés (166. §), az erős felindulásban elkövetett emberölés (167. §), a testi sértés (170. §), a kényszerítés (174. §), a lelkiismeret és vallásszabadság megsértése (174/A. §), a közösség tagja elleni erőszak (174/B. §), az egyesülési a gyülekezési szabadság, valamint a választási gyűlésen való részvétel jogának megsértése (174/C. §), a személyi szabadság megsértése (175. §), az emberrablás [175/A. § (1)-(5) bekezdés], az emberkereskedelem (175/B. §), az erőszakos közösülés (197. §), a szemérem elleni erőszak (198. §), a hivatalos személy elleni erőszak (229. §), a közfeladatot ellátó személy elleni erőszak (230. §), a hivatalos személy támogatója elleni erőszak (231. §), a nemzetközileg védett személy elleni erőszak (232. §), a terrorcselekmény (261. § (1)-(7) bekezdés), légi jármű, vasúti, vízi, közúti tömegközlekedési vagy tömeges áruszállításra alkalmas jármű hatalomba kerítése [262. § (1)-(3) bekezdés], az önbíráskodás (273. §), a rablás (321. §), a zsarolás (323. §), a zendülés minősített esetei [355. § (2)-(4) bekezdései] és az elöljáró, vagy szolgálati közeg elleni erőszak (355. §). A felsorolás nem tartalmazza a garázdaságot, tekintettel arra, hogy az elkövethető dolog elleni erőszakkal is és ilyen esetben nem valósul meg személy elleni erőszakos bűncselekmény. Ha pedig a garázdaságot személy elleni erőszakkal követik el, akkor amennyiben a garázdaság büntetési tétele kisebb, mint a testi sértésé, a garázdaság szubszidiaritása folytán testi sértést kell megállapítani, ha pedig a garázdaság büntetési tétele azonos vagy magasabb, mint a testi sértésé, akkor a két bűncselekményt halmazatban kell megállapítani. Személy elleni erőszakkal elkövetett garázdaság tehát soha nem áll önmagában, ilyen esetekben a testi sértést is mindenképpen értékelni kell.

5. A Javaslát a védekezésre képtelen személyek fokozottabb védelme érdekében több különös részi tényállásban is minősített esetként határozza meg a védekezésre képtelen személy sérelmére történő elkövetést, ezzel párhuzamosan pedig törvényi definíciót is ad ennek a fogalomnak.

A Btk. jelenleg is több tényállásban használja ezt a fogalmat, emellett azt is kimondja, hogy a testi sértés és az emberrablás, valamint az erőszakos közösülés és a szemérem elleni erőszak alkalmazásában a tizenkettedik életévét be nem töltött személyt ex lege, bírói mérlegelés nélkül védekezésre képtelennek kell tekinteni (183/A. § és 210. §). Emellett a hatályon kívül helyezett BK 154. számú állásfoglalás felülvizsgálatáról szóló 56/2007. BK vélemény értelmében súlyosító körülmény, ha a sértett védtelen, idős, beteg, védekezésre képtelen vagy oltalomra szoruló személy,

terhes nő vagy az elkövető közeli hozzátartozója; míg a vagyon elleni bűncselekményeknél ilyen hatású lehet a sértett nehéz anyagi helyzete.

A védekezésre képtelenség értelmezése a gyakorlat számára egyértelmű, amit a bíróságok változatlanul, következetesen, töretlenül és egységesen alkalmaznak. A Javaslat ezt a töretlen gyakorlatot kívánja megerősíteni, ezzel is hatékonyabb védelmet biztosítani a védekezésre képtelen személyek számára.

A Javaslat ennek érdekében akként rendelkezik, hogy védekezésre képtelennek kell tekintetni azt is, aki helyzeténél vagy állapotánál fogva ideiglenesen vagy véglegesen nem képes ellenállás kifejtésére. Az „azt is” kifejezés – hasonlóan a nagy nyilvánosság fogalmának a meghatározásához – azt fejezi ki, hogy a Btk. nem határozza meg taxatív, hogy mely személyeket tekint védekezésre képtelennek. Azt rögzíti csupán, hogy az is védekezésre képtelennek tekintendő, aki helyzeténél (például mert lekötözték) vagy állapotánál (például koránál, betegségénél) fogva ideiglenesen vagy véglegesen nem képes ellenállás kifejtésére. Ez a meghatározás nem zárja ki azonban, hogy a bíró mindig az ügy egyedi körülményeit elbírálván állapítsa meg a sértett védekezésre képességét. Két korlátja van a bírói mérlegelésnek, a Btk. 183/A. §-a és 210. §-a, ezek továbbra is megdönthetetlen törvényi vélelmek.

A 44. §-hoz

A Javaslat a Btk. 166. § (2) bekezdését egy új *j*) ponttal egészíti ki, és ezzel a módosítással súlyosabban rendeli büntetni az emberölést, ha azt védekezésre képtelen személy sérelmére követik el.

A 45. §-hoz

A Btk. 175. §-a a személyi szabadság megsértésének törvényi tényállását és jogkövetkezményeit határozza meg. A Javaslat a (3) bekezdés *f*), *g*) és *h*) pontokkal történő kibővítésével, minősített esetként, szigorúbban rendeli büntetni a bűncselekmény fegyveresen, illetőleg felfegyverkezve történő elkövetését. Ugyancsak súlyosabban minősül a cselekmény – ezen alanyi kör fokozottabb védelme érdekében – ha védekezésre képtelen sértett sérelmére követik el.

A 46. §-hoz

A hatályos szabályozás a Btk. 176. §-ában foglalt magánlaksértést vétségként rendeli büntetni fegyveresen vagy felfegyverkezve történő elkövetés esetén is, a büntetési tétel felső határát két évig terjedő szabadságvesztés büntetésben meghatározva. A Javaslat szigorúbban, büntettként, három évig, illetve öt évig terjedő szabadságvesztés büntetéssel rendeli büntetni a fegyveresen vagy felfegyverkezve elkövetett magánlaksértést.

A 47. §-hoz

A személyes adattal visszaélés és a közérdekű adatokkal visszaélés tényállását a hatályos szöveggel a 2003. évi II. törvény iktatta a Btk.-ba. A tényállás kidolgozásához az adatvédelmi biztos 2001. április 25-én kiadott ajánlása szolgált alapul. Szabályozási cél volt, hogy az akkor még parttalannak tekinthető tényállásba kerüljön be egy olyan feltétel, amely által kifejezhető a cselekmény társadalomra veszélyességének az a mértéke, amely már büntetőjogi fellépést igényel. A hatályos normaszövegbe ezért került be alaptényállási elemként a jelentős érdeksérelem bekövetkezése, tehát a személyes adattal visszaélés eredmény-bűncselekmény.

A jogtalan haszonszerzési célból megvalósított súlyosabban minősülő eset befejezett bűncselekményként való megállapítására is csak akkor kerülhet sor, ha a jelentős érdeksérelem bekövetkezik, ennek hiányában a bűncselekmény kísérletét állapíthatja meg a bíróság, ami általában enyhébb büntetés kiszabását alapozza meg.

Nem hagyható figyelmen kívül azonban az a negatív társadalmi jelenség, hogy az érintettek hozzájárulása nélkül személyes adatok tömegét teszik fel az internetre, illetve, hogy ezeket adott esetben áruba is bocsátják. Ezért a Javaslat a jogtalan haszonszerzési célzatot is alaptényállási elemként határozza meg. Az ilyen célzattal megvalósított személyes adattal visszaélés már önmagában olyan társadalomra veszélyességet hordoz magában, hogy szükségtelen még az érdeksérelem tényleges bekövetkezését is megkövetelni a befejezett bűncselekmény megállapíthatóságához.

A Javaslat kisebb mértékben módosítja a tényállás szerkezeti felépítését és a büntetési tételeket. A Javaslat egyrészt szétválasztja az alaptényállás elkövetési magatartásainak azon körét, amelyeknél jellemzően felmerülhet a jogtalan haszonszerzési célból való elkövetés, ezzel egyidejűleg külön bekezdésben határozza meg a tájékoztatási kötelezettség elmulasztását, amely cselekmény marad továbbra is tisztán eredmény bűncselekmény. Másrészt, mivel a minősített esetek köréből kikerül a jogtalan haszonszerzési célzat, a Javaslat elkövetési magatartások szerint és a minősített esetek között elvégez egy belső arányosítást a büntetési tételek tekintetében. A hatályos rendelkezés

szerint a különleges személyes adatra elkövetett visszaélésnek büntettként történő megállapítása és a büntetési tétel némileg eltúlzott, a nagyobb tárgyi súlyt kellően kifejezi a két évi szabadságvesztéssel való fenyegetettség is.

A 48. §-hoz

A Javaslat a társadalmi változásokra, valamint a hivatalos személyek elleni erőszakos cselekmények esetenként durva elkövetési magatartásaira figyelemmel, nem csak a felfegyverkezve, hanem a fegyveresen elkövetett hivatalos személy elleni erőszakot is büntetni rendeli a Btk. 229. §-(3) bekezdésének erre vonatkozó kiegészítésével.

A Javaslat, az intézkedő rendőrök elleni támadások elszaporodására figyelemmel fokozott védelmet nyújt azzal, hogy kiegészíti a szakaszt a (8) bekezdéssel, amely a hivatalos személyeken belül egy szűkített kör – az intézkedő rendőrök és a pénzügyőrök – sérelmére elkövetett hivatalos személy elleni erőszakot rendeli szigorúbban büntetni.

A 49. §-hoz

A Javaslat szerint a Btk. 271. § (3) bekezdésében meghatározott garázdaság büntette kiegészül két új ponttal, amely szerint a fegyveresen, vagy felfegyverkezve elkövetett garázdaság súlyosabban minősül, és ennek megfelelően súlyosabban is büntetendő.

Az 50. §-hoz

A Javaslat a Btk. 273. §-ában meghatározott önbíráskodás büntette vonatkozásában minősítő körülményként jelöli meg, és ezzel szigorúbban rendeli büntetni a fegyveresen, illetve felfegyverkezve történő elkövetést. Súlyosabb a büntetési tétel a védekezésre képtelen személy sérelmére elkövetett önbíráskodás büntette esetében is.

Az 51. §-hoz

A Javaslat kiegészíti, illetve pontosítja a lopás bűncselekményénél a dolog elleni erőszakkal történő elkövetés fogalmát, azzal, hogy megállapítja, a lopás dolog elleni erőszakkal elkövetettnek minősül akkor is, ha a dolog eltulajdonításának megakadályozására szolgáló eszközt állagsérelem okozása nélkül eltávolítják, vagy a dolog eltulajdonításának megakadályozására alkalmatlanná teszik. Ezzel a rendelkezéssel a Javaslat a jogalkalmazási gyakorlatot kívánja egységesíteni.

Jelenleg a jogalkalmazói gyakorlat, így a bírósági ítélkezés is eltérően ítéli meg, hogy a különböző áruvédelmi eszközök, az elektronikus áruvédelmi rendszer elemeként az árucikkeket védő biztonsági széfekre, árucikkekre helyezett öntapadós, vonalkódos vagy hurokkal rögzíthető kemény címkék, illetve a műanyagból készült, tűzéssel vagy patentszerűen rögzíthető etikettek, illetőleg a ragasztható mágneses csíkok eltávolítása dolog elleni erőszakkal elkövetetté teszi-e a lopást vagy nem.

A dolog elleni erőszak körébe tartozik az elkövető minden olyan magatartása, amely az eltulajdonítani szándékolt dolog elvételét a megszerzést nehezítő fizikai akadály leküzdésével, a vagyontárgyat védő, rögzítő berendezések rendeltetésellenes felnyitásával, eltávolításával valósítja meg. A dolog elleni erőszak megvalósulásának tehát az állagsérelem létrejötte, illetve a jelentősebb erő kifejtés nem feltétele. A dolog elleni erőszak megállapítható, ha az elkövető az elvétel érdekében az azt gátló fizikai akadályt rendellenes módon küzdi le.

Mindezekre figyelemmel tehát, ha a dolog elvétele különböző áruvédelmi eszközök, az árucikkekre helyezett öntapadós, vonalkódos vagy hurokkal rögzíthető kemény címkék, műanyagból készült, tűzéssel vagy patentszerűen rögzíthető etikettek, illetőleg ragasztható mágneses csíkok eltávolításával történik, a dolog elleni erőszak, mint minősítő körülmény megállapítható. Ugyanúgy dolog elleni erőszaknak tekinthető, ha nem kerül sor az dolog eltulajdonításának megakadályozására szolgáló eszköz eltávolítására, csupán annak működésképtelenné tétele történik meg (pl. ha valaki egy könyvbe ragasztott chipet nagy frekvenciával jelzésre alkalmatlanná tesz).

Az 52. §-hoz

A jelenlegi szabályozás a Btk. 321. § (3) bekezdés *a)* pontja szerint a fegyveresen elkövetett rablást öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés büntetéssel rendeli büntetni. Az utóbbi időben azonban jelentősen megnőtt a fegyveresen elkövetett rablások száma. Erre figyelemmel a Javaslat a felfegyverkezve elkövetett rablás büntetést öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés büntetéssel rendeli büntetni, míg a fegyveresen elkövetett rablás büntetési tételét öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés büntetésre emeli. Ezzel összhangban módosul a (4), illetve az (5) bekezdés.

Az 53. §-hoz

Jelentős azoknak a vagyon elleni bűncselekményeknek a száma, amelyeket állapotuknál vagy helyzetüknél, így különösen koruknál fogva védekezésre képtelen személyek sérelmére követnek el, akik nem képesek megakadályozni vagyontárgyaik elvételét. A Javaslat e személyeket fokozottabb védelemben részesíti, amikor a Btk. 322. §-a szerinti kifosztás törvényi tényállásában elkövetési

magatartásként jelöli meg a védekezésre képtelen személytől jogtalan eltulajdonítás végett történő dologelvételt, és ezt a cselekményt öt évig terjedő szabadságvesztés büntetéssel rendeli büntetni. Mivel a kifosztás büntettének nincs szabálysértési értékhatára, bármekkora érték eltulajdonítása megalapozza a bűncselekmény elkövetését. A kifosztás tényállásának ilyen módosítása átfedést mutat a jelenlegi szabályozás szerinti Btk. 316. § (2) bekezdés *j*) pontjával, ezért az a hatályát veszti.

Az 54. §-hoz

A rendőrségi fogdák rendjéről szóló 19/1995. (XII. 13.) BM rendelet alkotmányellenességének utólagos vizsgálata során az Alkotmánybíróság hivatalból észlelte, hogy a Bv. tvr. a büntetési-végrehajtási intézetben előzetes letartóztatást, illetve szabálysértés miatt elzárást töltő személyek esetében a biztonsági intézkedésként alkalmazható motozásra, ezen belül a testüregék átvizsgálására nem ad felhatalmazást. Ezért a 132/2008. (XI. 6.) AB határozatában az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Országgyűlés az Alkotmány 8. § (2) bekezdésében az alapvető jogok korlátozására előírt törvényi szabályozási szint sérelmét okozó, mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet idézett elő azáltal, hogy nem rendelkezett a büntetés-végrehajtási szervezet által végrehajtott előzetes letartóztatás, valamint elzárás során alkalmazható motozás szabályairól. A mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megszüntetésére az Alkotmánybíróság 2009. június 30-i határidővel hívta fel az Országgyűlést.

A Bv. tvr. 33. § (4) bekezdése rendelkezik a büntetés-végrehajtás rendjét sértő cselekmény, illetőleg bűncselekmény megelőzése és megakadályozása érdekében az elítélttel szemben alkalmazható egyes biztonsági intézkedésekről, így a motozásról és a külön törvény szerinti kényszerítő eszközök alkalmazhatóságáról. A Bv. tvr. X. fejezete önállóan szabályozza az előzetesen letartóztatottak jogait és kötelességeit és a végrehajtás sajátos szabályait, de nem tartalmaz általános utalást az elítélltre vonatkozó rendelkezések érvényesüléséről; az elzárás tekintetében a Bv. tvr. XI. fejezete az önálló szabályozás mellett él az utaló szabályozással is a szabadságvesztés végrehajtására vonatkozó egyes rendelkezések alkalmazhatóvá tételekor [122. § (3) bek.]. Amint azt az Alkotmánybíróság a határozatában megállapította, a biztonsági intézkedések és kényszerítő eszközök velük szemben való alkalmazására egyik fejezet rendelkezései sem térnek ki. A Bv. tvr. 37/A. §-a továbbá biztonsági intézkedésként lehetőséget biztosít az intézet parancsnokának az elítéltek meghatározott csoportja tekintetében bizonyos jogok gyakorlásának felfüggesztésére, az előzetesen letartóztatottak vonatkozásában erre a Bv. tvr. 118. § (4) bekezdése jogosítja fel a parancsnokot.

A kényszerítő eszközöket és azok alkalmazásának feltételeit és módját a büntetés-végrehajtási szervezetről szóló 1995. évi CVII. törvény határozza meg. A biztonsági intézkedések és a kényszerintézkedések alkalmazásának részletszabályait a szabadságvesztés és az előzetes letartóztatás végrehajtásának szabályairól szóló 6/1996. (VII. 12.) IM rendelet 45-67. §-ai rendezik. Az Alkotmánybíróság határozata nyomán szükségessé vált a Bv. tvr. 33. § (4) bekezdésének felülvizsgálata is, ennek alapján a Javaslát kiegészíti e rendelkezést azokkal a biztonsági intézkedésekkel, amelyeket a Bv. tvr. ez ideig nem határozott meg, de mivel személyiségi jogok korlátozásával járnak, törvényi szintű szabályozásuk indokolt, úgymint a ruházat átvizsgálása és a mozgáskorlátozó eszköz alkalmazása. A Javaslát meghatározza az elítéltek testi integritását érintő biztonsági intézkedések végrehajtásának azon szabályait, amelyek a végrehajtás lényegi elemeit rögzítik.

Az 55. §-hoz

A Javaslát a Bv. tvr.-t egy új 118/B. §-sal egészíti ki, amelyben felhatalmazást ad az előzetesen letartóztatottakkal szemben a Bv. tvr. 33. § (4) bekezdése szerinti biztonsági intézkedések és a külön törvényben meghatározott kényszerítő eszközök alkalmazására. Eltérő szabályokat állapít meg a Javaslát a Bv. tvr. 121/B. §-ának a kiegészítésével arra az esetre, ha a fiatalokú terhellettel szemben a bíróság az előzetes letartóztatást javítóintézetben rendeli végrehajtani, mikor is a fiatalokúval szemben csak személyes használati tárgyainak és ruházatának átvizsgálására, valamint biztonsági elkülönítésének elrendelésére ad lehetőséget.

Az 56. §-hoz

1. A Javaslát különböző hatályba léptetési időpontot rendel az egyes rendelkezésekhez. Azok a rendelkezések, amelyek az egyes súlyos bűncselekmények elleni szigorú fellépést kívánják elősegíteni, annak érdekében, hogy minél előbb alkalmazhatók legyenek, a kihirdetést követő 30. napon hatályba lépnek. A szankciótani rendelkezések azonban, tekintettel arra, hogy több más törvény jelentős módosítását is igénylik, csak az új büntetés-végrehajtási kódexszel egy időben, 2010. július 1-jén lépnek hatályba. Az utóbbiak közül kivételt képeznek a pénzbüntetés módosítására vonatkozó azon rendelkezések, amelyek nem kapcsolódnak szorosan a szankciótani reform többi eleméhez, ezek a rendelkezések 2010. január 1-jén lépnek hatályba.

2. A Javaslát a hatályba léptető rendelkezések körében további egy ponton módosítja a jelenlegi szankciórendszert. A Javaslát mellőzi a hatályos Btk.-ban nevesített intézkedés fajták közül az

alkoholisták kényszergyógyítását. Az alkoholisták kényszergyógyításának eltörlését elméleti megfontolások és gyakorlati tényezők egyaránt indokolják. A modern orvostudományban elfogadottá vált, hogy az alkoholizmus szenvedélybetegség, így az alkoholistát beteg embernek kell tekinteni, és mint beteget kell kezelni. A gyógyító kezeléstől csak akkor várható eredmény, ha a beteg meg akar gyógyulni és együttműködik a gyógyításban. Az általánosan elfogadott orvostudományi álláspont szerint a kezelés kikényszerítésével nem érhető el eredmény. Az alkoholbeteggel szemben az akarata ellenére elrendelt kényszergyógyítás emellett nem felel meg az egészségügyi törvény előírásának, amely elvként leszögezi, hogy a betegnek joga van az egészségével kapcsolatos döntések meghozatalához.

Az alkoholisták kötelező kényszergyógyításának eltörlését gyakorlati okok is indokolták. A kényszergyógyítás elrendelését a Btk. jelenleg csak abban az esetben teszi lehetővé, ha a bűncselekmény az elkövető alkoholista életmódjával függ össze. A gyakorlati tapasztalatok szerint sok esetben már a bíróság kényszergyógyítást kimondó ítéletének időpontjában sem áll fenn az elkövető kényszergyógyításának tényleges szükségessége, a szabadságvesztés megkezdésének időpontjára pedig még több az olyan eset, ahol a kényszergyógyítás felesleges. További probléma a gyakorlatban az, hogy ha a kényszergyógyítást olyan szabadságvesztés büntetés mellett rendelték el, amely nem foglalható összbüntetésbe, akkor a kényszergyógyítás tényleges megkezdéséig akár évek is eltelhetnek. A kényszergyógyítás szükségességének megállapítása és foganatba vételének megkezdése között sok esetben annyira hosszú idő telik el, hogy az intézkedés végrehajtása már értelmetlen.

Amennyiben a büntetés-végrehajtási intézetbe befogadott személy arra orvosi okoknál fogva rászorul, büntetés-végrehajtási egészségügyi szolgáltatás keretében részesül alkoholbetegséget gyógyító kezelésben, függetlenül attól, hogy elrendelték-e kényszergyógyítását. Az ismertetett okokra figyelemmel a Javaslat megszünteti az alkoholisták kötelező kényszergyógyítását.